

Stikalničar v »anodni masi«

POMEMBNA NOVOST V NAŠEM DELAVSKEM UPRAVLJANJU:

## Kolektivni izvršilni organi

- ★ Delavski svet je pred počitnicami sprejel spremembe in dopolnitve statuta podjetja v obliki statutarnih amandmajev. S temi statutarnimi amandmaji je na novo urejeno poglavje v statutu o referendumu, delavskemu svetu kot centralnemu organu upravljanja, kolektivnih izvršilnih organih delavskega sveta, svetih delovnih enot in kolektivnih izvršilnih organih svetov delovnih enot.

### NEKAJ O KOLEKTIVNIH IZVRŠILNIH ORGANIH DELAVSKEGA SVETA

Po novi samoupravni shemi imamo 12 kolektivnih izvršilnih organov DS: odbor za proizvodnjo in poslovno politiko, odbor za finančno poslovanje in delitev dohodka, odbor za perspektivo podjetja, odbor za organizacijo dela in sistemizacijo, odbor za samoupravne odnose, odbor za družbeni standard, odbor za obveščanje, odbor za varstvo pri delu, odbor za izume in racionalizacijo, komisijo za obravnavanje kršitev delovne dolžnosti in odbor za narodno obrambo.

### KAKO SE FORMIRAJO TI SAMOUPRAVNI ORGANI?

Člane kolektivnih izvršilnih organov izvoli delavski svet na prvi seji, po konstituiranju, za dobo 2 let — s tajnim glasovanjem, njihova mandatna doba pa traja do izvolitve novih članov. Nihče ne more biti več kot dvakrat zaporedoma izvoljen v enak kolektivni izvršilni organ.

Kolektivni izvršilni organi delavskega sveta štejejo 6 članov.

Kandidate za člane kolektivnih izvršilnih organov imajo pravico predlagati člani delavskega sveta in sveti delovnih enot.

V vse kolektivne izvršilne organe, razen v odbor za narodno obrambo, volimo po enega kandidata iz vsake delovne enote. Izvoljen je tisti kandidat, ki je v delovni enoti dobil največ glasov.

Člane odbora za narodno obrambo, ki ima 9 članov, lahko izvoli delavski svet potem, ko dobi za predlagane kandidate soglasje od sveta za narodno obrambo Skupščine občine Ptuj.

Član delovne skupnosti je lahko član največ dveh kolektivnih izvršilnih organov.

Kolektivni izvršilni organi si izvolijo iz svoje sredine na prvi seji predsednika in namestnika. Prvo sejo skliče predsednik delavskega sveta. Prva seja mora biti sklicana najkasneje za 15. dan po izvolitvi kolektivnega izvršilnega organa. Takrat morajo novi člani odbora tudi prevzeti posle prejšnjih.

Funkcija kolektivnega izvršilnega organa delavskega sveta preneha s potekom mandatne dobe, kadar ga odpokliče delavski svet, če poda kolektivno ostavko, z uvedbo prisilne uprave, če je podjetje v redni likvidaciji ali stečaju, ob pripojitvi, spojitvi ali delitvi podjetja. Mandat člana kolektivnega izvršilnega organa preneha s potekom mandatne dobe kolektivnega izvršilnega organa, kadar ga odpokliče de-

lavski svet, s prenehanjem delovnega razmerja ali z ostavko na funkcijo.

Kolektivni izvršilni organi poslujejo v okviru pravic in dolžnosti, ki so navedene v

(Nadaljevanje na 2. strani)

POLEMIČNO — O DELOVANJU NAŠEGA SINDIKATA

## Kolektivno delo v osnovne organizacije

Ker je vse pogosteje slišati razna mnenja o delovanju tovarniškega sindikata in osnovnih organizacij sindikata nasploh, bom skušal v nekaj vrsticah prikazati predvsem delo tovarniškega zbora sindikata oziroma njenega predsedstva, katero ima seje precejkrat, vendar žal celotno članstvo ve zelo malo za to aktivnost, kar je zasluga predvsem članov predsedstva in predsednikov OO sindikata po delovnih enotah, ki nikakor ne morejo najti prave metode, kako bi vsaj važnejše sklepe čimprej posredovali vsem članom.

Sicer tudi jaz nisem poklican, da bi v tem sestavku na široko razpravljaj o vsestranskem delovanju našega sindikata, ker je o tem že bilo mnogo povedanega in napisanega, vsekakor pa čutim dolžnost, vsaj kot član sindikata in kolektiva, da seznanim ostale člane vsaj delno o stvarnem delu našega sindikata.

Takoj moram poudariti, da naš sindikat dela in da ima pri tem tudi precej zaslug za vse, kar se dogaja v tovarni, saj sproti zasleduje vsa pomembna dogajanja, o tem tudi takoj razpravlja, sklepa in priporoča.

### POMEMBNA SEJA

Zadržal se bom le pri eni od zadnjih sej predsedstva, ker menim, da je prav na tej bila konkretna in pozitivna razprava in sprejetih tudi več takšnih sklepov.

Iz zapisnika seje predsedstva TZ sindikata TGA je razvidno, da so se v razpravi dotaknili večih točk zanimivega in pomembnega dnevnega reda. Tako so v tretji točki dnevnega reda razpravljali o polletnem obračunu OD; pri tem so ugotovili, da ima nekatere pomanjkljivosti, katere bo treba takoj odpraviti. Gre predvsem za to, da pri obračunu niso bile upoštevane ure rednega let-

nega dopusta. Ker pa je po mnenju večine letni dopust del delovnega časa, so predlagali delavskemu svetu, naj spremeni sklep, da je treba vsem, ki so bili zaradi neupoštevanja rednega letnega dopusta oškodovani pri polletnem obračunu, ob koncu leta izplačati razliko v višini povprečne vrednosti točke v letošnjem letu. To je tudi edino pravilno in, kot vemo, je med tem delavski svet že sklenil, da bo to izplačilo zajelo vse, ki so bili oškodovani, pri končnem obračunu za leto 1970.

Kar zadeva mesečni obračun OD, pa so prisotni člani predsedstva menili, da bi višino vrednosti točke, ki je bila ugotovljena za preteklo tromesečje, morali vsekakor upoštevati v naslednjem četrtletju.

### TAKOJŠNJE UKREPANJE

Torej vidimo, da je sindikalna organizacija takoj ukrepala in (Nadaljevanje na 2. strani)

## Odgovornost članov kolektivnih organov upravljanja

Mnogokrat se sprašujemo, kako odgovarjajo za svoje delo — za svoje odločitve — člani kolektivnih organov upravljanja. O tem vprašanju je bilo organiziranih že mnogo razprav in simpozijev. Zato želim podati nekaj misli o takšni odgovornosti.

Pri pravni ureditvi odgovornosti kolektivnih organov upravljanja v podjetju je treba izhajati iz temeljev naše družbene ureditve, kot so določeni v ustavi SFRJ in v podobnih določbah republiške ustave.

Temeljno ustavno načelo samoupravne odgovornosti je: delovni ljudje, ki delajo s produkcijskimi sredstvi v družbeni lastnini, gospodarijo s temi sredstvi v lastnem interesu in v interesu družbene skupnosti, odgovorni so drug drugemu in družbeni skupnosti.

Ko določa ustava vsebino samoupravljanja v delovni organizaciji, določa to vsebino kot pravico in hkrati kot dolžnost članov delovnega kolektiva — z izrecnim pristavkom, da so delovni ljudje odgovorni za svoje delo. Načelna je tudi določba o enakosti pravic, dolžnosti in odgovornosti skladno z enotno ustavnostjo in zakonitostjo. Pomembno ustavno načelo predstavlja tudi ustavna določba o posebni odgovornosti nosilcev javnih in drugih družbenih funkcij — torej tudi članov organov upravljanja kot nosilcev samoupravnih funkcij v delovnih organizacijah.

Z ustavo SFRJ kot tudi z republiškimimi ustavami je glede na nove elemente, ki se pri tem pojavljajo, in skladno z vsem našim samoupravnim sistemom določeno načelo samoupravne odgovornosti. To načelo je uresničeno tudi v postavki, da svobodno in pravice uresničujejo ljudje v medsebojni solidarnosti in pri izpolnjevanju dolžnosti vsakogar do vseh in vseh do vsakogar.

Te in še ostale ustavne določbe o odgovornosti je treba povezati tudi z ustavnim načelom, po katerem so delovne organizacije, oziroma, delovni ljudje dolžni delati z družbenimi sredstvi kot dober gospodar; po njem je torej delovna organizacija dolžna ohraniti nezmanjšano vrednost družbenih sredstev, s katerimi upravlja. To pomeni, da so delovni ljudje tudi materialno odgovorni za dobro gospodarjenje z zaupanim družbenim premoženjem v skladu z družbenim značajem lastnine.

(Nadaljevanje na 2. strani)

## Kolektivni izvršilni organi

(Nadaljevanje s 1. strani)

statutarnih amandmajih in drugih splošnih aktih.

Pravico do glasovanja na sejah kolektivnih izvršilnih organov imajo le člani. Glasovanje je praviloma javno. Sklep je sprejet, če zanj glasuje večina članov.

### KOLEKTIVNI IZVRŠILNI ORGANI SVETA DELOVNE ENOTE

Z novo samoupravno shemo so določeni naslednji kolektivni izvršilni organi pri svetih delovnih enot: komisija za proizvodnjo in poslovanje, komisija za kadrovanje, sprejem in izobraževanje, komisija za obravnavanje kršitev delovnih dolžnosti, komisija za varstvo pri delu in komisija za organizacijo dela, sistemizacijo in nagrajevanje.

Navedene komisije so stalni izvršilni organi sveta delovne enote, imenovane so za pomembnejša delovna področja in za reševanje važnejših vprašanj. Za druge zadeve lahko svet delovne enote imenuje tudi občasne komisije.

Člane stalnih komisij imenuje svet delovne enote za dobo 2 let, njihova mandatna doba pa traja do izvolitve novih članov.

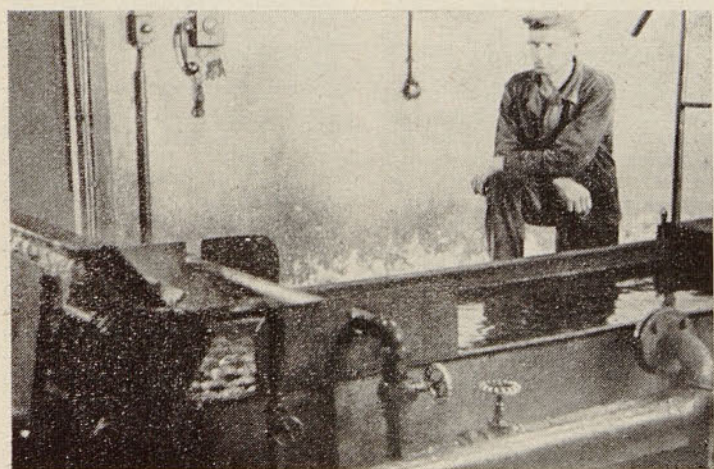
Komisije imajo predsednika, namestnika in 3 člane, katere izvoli svet delovne enote, praviloma z javnim glasovanjem, izmed članov delovne skupnosti delovne enote. Član delovne skupnosti delovne enote je lahko član največ dveh komisij.

Delokrog in pristojnosti stalnih komisij so določene s statutom, pravilniki in poslovniki komisij. Komisije poslušajo enako kot kolektivni izvršilni organi delavskega sveta.

Funkcija komisije preneha s potekom mandatne dobe, kadar jo svet delovne enote odpokliče ali če poda kolektivno ostavko. Mandat člana komisije preneha v vseh primerih prenehanja mandatne dobe komisije, kadar ga odpokliče svet delovne enote, s prenehanjem delovnega razmerja, s premeštitvijo v drugo delovno enoto ali z ostavko na funkcijo.

S samoupravno shemo je določeno mnogo kolektivnih izvršilnih organov. Komisija za sestavo statuta, ki je pripravila takšno samoupravno shemo, je menila, da je takšna razčlenitev kolektivnih izvršilnih organov potrebna, tako da bi lahko takšni organi čim bolj konkretno in temeljito obravnavali posamezna poslovna področja in sprejemali zares preštudirane odločitve.

K.-n.



Iz »anodne mase«

## Odgovornost članov kolektivnih organov upravljanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Če torej povežemo med seboj pravkar omenjena ustavna načela in določbe o odgovornosti vseh nosilcev družbenih funkcij, v ustavi opredeljen značaj družbene lastnine, ki ni več klasična lastnina, ter vsebinsko sklenjeno delovno in samoupravno funkcijo delavca, tudi uresničeno v ustavnih načelih, postane očitno, da ustavno-pravno že obstaja podlaga za uvedbo odgovornosti vseh vrst, tudi za člane kolektivnih organov upravljanja v delovnih organizacijah, oziroma, da ustava ne izključuje pravno odgovornost nobene vrste.

Torej: odgovornosti za samoupravno delovanje ni mogoče že v naprej omejiti samo na politično odgovornost. Vendar pa je ta ustavno-pravna podlaga preveč široka in splošna, da bi brez nadaljnje konkretizacije v zakonih in drugih aktih, tudi samoupravnih, lahko že prišlo do neposredne uveljavitve teh ustavnih načel. Tudi sodišča na podlagi določbe 136. člena ustave SFRJ s tem še ne bi imela zadostne opore za neposredno uveljavljanje takih ustavnih določil.

Ugotoviti še moramo, da ni mogoče enačiti odgovornosti posameznih nosilcev javnih in drugih družbenih funkcij v delovnih organizacijah, n. pr. članov delavskega sveta in tistih v organih družbeno-političnih skupnosti.

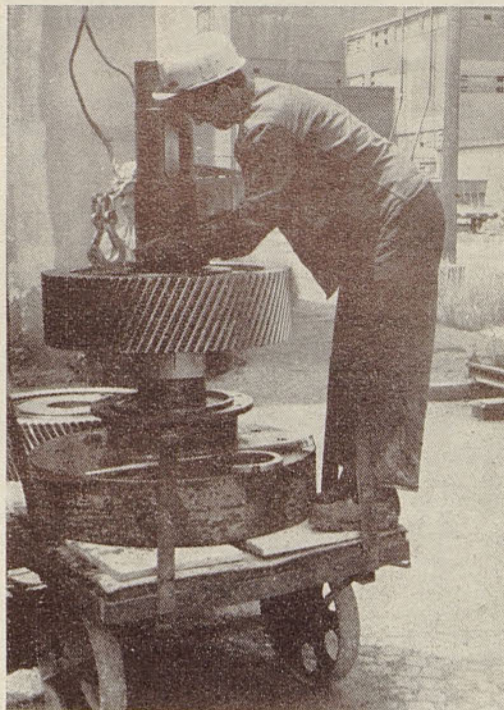
Že več let potekajo priprave — posamezni organi federacije in republik dajejo pobude — za sprejem zakona o odgovornosti nosilcev javnih in drugih družbenih funkcij; sprejem tega zakona predvideva tudi zvezna ustava v svojem drugem odstavku 86. člena.

Stališča o vsebini oziroma obsegu zakona in o nujnosti njegovega sprejema — so deljena. Po nekaterih predlogih naj bi novi zakon določil odgovornost funkcionarjev v zvezni in tudi republiški administraciji, po drugih mnenjih tudi odgovornost članov organov upravljanja v delovnih organizacijah za tiste sklepe, ki povzročijo škodo delovni organizaciji ali družbeni skupnosti. Nosilci javnih funkcij so namreč vse osebe, izvoljene ali imenovane za določen čas v katerikoli organ ali telo. Glede na različnost stališč še vedno ostaja odprto vprašanje, kdaj bo sprejet zvezni zakon o odgovornosti in kakšen bo.

Oseba s samoupravno odgovornostjo je lahko le vsak posamezni član kolektivnega organa upravljanja delovne organizacije; le izjemoma, pri politični odgovornosti, tudi organ kot celota. Osnovo odgovornosti mora predstavljati dokazna krivda, zato je razen že omenjene izjeme mogoča le individualna odgovornost posameznega člana. Kolektivni organi upravljanja, v katerem so odgovorni bodisi člani ali izjemoma organ sam, so pred-

vsem delavski svet in v našem primeru kolektivni izvršilni organi DS, sveti delovnih enot in njihovi kolektivni izvršilni organi. Glede na določbe ustave

moramo priznati značaj subjekta samoupravne odgovornosti tudi delovnim ljudem, kadar neposredno odločajo na zborih delovnih ljudi v delov-



Sestavljanje reduktorja

## Kolektivno delo v osnovne organizacije

(Nadaljevanje s 1. strani)

predlagala, da bi vse pomanjkljivosti takoj odpravili, kar nedvomno podpira tudi vso članstvo. Vsekakor pa bi o tem že prej morale razpravljati tudi OO sindikata, ki še vedno le trdijo, da nimajo kaj delati, in ne vedo, kje bi začele! V zvezi s spremembami pravilnika o izdajanju tovarniškega časopisa pa so navzoči ugotovili, da v njem ni opaziti kakih bistvenih korenitih sprememb, katere bi lahko izboljšale obveščanje v kolektivu, zato so vso zadevo do nadaljnjega opustili, ne da bi se spuščali v detalje, ampak bodo spremljali delo odbora za obveščanje, kateri še ni dovolj zaživel; svoja stališča in mnenja bodo podali prihodnjič, če bo to seveda potrebno.

### ELEMENTARNE NEZGODE

Ko so razpravljali o prošnji tov. JOŽETA VUČLOVIČA — ta je zaprosil za posojilo za popravilo in obnovo stanovanjske hiše, ki je bila poškodovana zaradi elementarne nezgode — so prisotni ugotovili, da sindikat ne razpolaga s takim skladom in sredstvi, pa so zato bili mišljenja, da je nujno potrebno ustanoviti sklad, v katerem bi zbirali sredstva za dodeljevanje posojil za popravilo stanovanjskih hiš, katere so bile poškodovane zaradi elementarnih nezgod. Zato tudi predlagajo, da bi sestavili poseben pravilnik o razdeljevanju takih posojil ali pa bi to stvarno dodali k že obstoječemu pravilniku o dodeljevanju posojil za izgradnjo in nakup stanovanjskih hiš. Omeniti je treba le to, da bi o vsem tem že kdaj morale razpravljati OO sindikata in podati svoje konkretne predloge, sklepe ali priporočila o rešitvi tega aktualnega vprašanja.

### ZAKAJ TAKO?

V nadaljevanju seje so prisotni bili seznanjeni tudi z zadevo v zvezi s festivalom narodno-zabavne glasbe, ki je bil v Ptujju od 28. do 30. avgusta 1970. V prodajo so namreč bile ponujene vstopnice za vse tri dni festivala po zelo ugodnih pogojih. Vsak, ki je kupil vstopnico za oba prva dneva, je dobil vstopnico za tretji dan zastoj. Ne vem sicer, kako je ta akcija potekala in koliko je bilo tako ugodno prodanih

vstopnic, vem pa to, da so nekateri člani (in teh ni bilo malo), kritizirali delo sindikata prav na ta račun; menili so, da vedo za sindikat le takrat, ko jim prodaja karte za denar. Mislim, da je ob tem vsak komentar odveč, ker vsi še kako dobro vemo, kdo so ti ljudje in kakšni so njihovi osnovni pogledi na delo sindikata, saj mnogim prav take nepomembnosti služijo kot material za omalovaževanje dela sindikalne organizacije — na srečo največkrat brez zaželenega uspeha! Zanimivo pa je vsekakor to, da nekateri skušajo prav take in podobne akcije sindikata izkoristiti za svoje osebne interese in tako odtegniti pozornost večjega števila članov od pomembnejših dogodkov v tovarni, pri čemer pa na srečo največkrat

nih skupnosti z referendumom ali v drugih oblikah neposrednega odločanja.

Subjekte odgovornosti je sorazmerno lahko ugotoviti glede na to, da so to organi oziroma člani teh organov, ki meritorno odločajo o določenih vprašanjih. Kot često navajajo, je problem skrit predvsem v odkrivanju vseh ostalih faktorjev, ki vplivajo na sprejem posamezne odločitve. Vendar razreševanje tega vprašanja ne bi smelo pomeniti nepremostljivo težavo pri določanju odgovornosti.

Iz vsega tega je razvidno, da je odgovornost zapleten sistem, je pa družbeni odnos, ki je v pravnem smislu pomensko podrejen sankcijam določene pravne norme. Vrsta in sistem pravne odgovornosti sta odvisna od vrste in sistema pravnih norm, pravne norme pa od osnovnih družbeno-ekonomskih razmerij družbene in pravne ureditve.

Člani celotne naše delovne skupnosti, predvsem pa tisti, ki so izvoljeni v organe upravljanja, bi se morali zavedati odgovornosti, katero imajo s tem, ko jim je bila zaupana funkcija v samoupravnih organih.

K.-N.



Slavko Vidovič je vzorčevalec v »anodni masi«

naletijo na gluha ušesa ali, bolj rečeno, na drugačno mnenje članov, ki ocenjujejo delo sindikata povsem drugače.

### NEPRAVILNOST, KI SE LAHKO MAŠČUJE...

Ob koncu seje je tovariš PETER GEGIČ, član predsedstva, sprožil vprašanje, ki je vsekakor vredno pozornosti in se njegovemu opozorilu samo lahko pridruжим. Tovariš Gegič je namreč opozoril na nepravilnosti v zvezi s pošiljanjem članov kolektiva na odih — na račun sindikata (zdravstvena rekreacija). Tukaj so se namreč pojavile mnoge nepravilnosti zaradi nedoslednega ugotavljanja gmotnega stanja članov naše delovne skupnosti. Pri tem pa je najvažnejše in vsekakor vredno graje to, ker je ta napaka

nekako podobno! Če bomo torej tako nadaljevali, potem je to samo izigravanje obstoječega pravilnika, ker si nekateri pač želijo tako utrditi pozicije pri članstvu, češ, to so pa res fantje in pravi člani sindikata. Še enkrat in odločno poudarjam, da bi take zadeve morali urejati samo le v OO sindikata, kjer bi naj delovale celotne komisije, ne pa le posamezni člani v imenu sindikata ali komisije kot celote.

Vsi bomo morali še veliko bolj sodelovati v konkretnih akcijah in preprečevati, da se ne bi tudi v bodoče dogajale nedopustne in smešne stvari na račun našega sindikata, potem tudi ne bo več smešnih in neumestnih vprašanj o tem, KAJ DELA NAŠ SINDIKAT? fm.

# Mladi naj soodločajo

V Rušah je bilo 13. maja 1970 v prostorih „Kluba delavcev“ mladinsko posvetovanje

Obpravnavali smo zadnji dve temi iz programa:

- interesi delovnih organizacij za tesnejše sodelovanje
- kaj zanima mladino in kako zadovoljiti večino

Navzoči so bili predstavniki mladinskih aktivov: Swaty Maribor, TGA Kidričevo, IMPOL Slovenska Bistrica, EMO Celje in DUŠIK Ruše.

Najprej je predsednik mladinskega aktiva Ruše prebral referat o obeh temah, nato pa je bila prosta razprava.

## Referat

I. Interes delovnih organizacij za tesnejše sodelovanje.

Opazamo, da je z manjšo politično vlogo družbeno-političnih organizacij interes podjetij za sodelovanje precej manjši. Osnovni problemi podjetij so predvsem tehnični in ekonomski značaja, medtem ko so vprašanja samoupravnih odločitev in izvedbe pretežno vprašanja pravnih služb in oddelkov za delavsko samoupravljanje. V taki organizaciji je mnenje politično

jasno, da podjetje nima računice. Aktivno delo mora biti v rokah ZK, ki mora organizirati tudi delo ZM tako, da bo njeno mesto pogostejše pri vseh odločitvah podjetja.

Koristi podjetja so jasne. Nismo pa uspeli povsem izkoristiti možnosti, ki jih podjetje nudi ZM kot močni in napredni družbeno-politični organizaciji. Menim, da je ta problem izključno naš — mladinski — in da ne zahteva spremembe odnosov, zahteva le aktivno delo, ki bo pripeljalo do boljših odnosov in vsestranske pomoči mladine.

## Kaj zanima mladino in kako zadovoljiti večino

V zadnjem času je vloga mladine pri samoupravljanju in upravljanju podjetja vse manjša. Naša aktivnost se odraža le v organizaciji družbenih prireditev, predvsem plesov. Akcije z večjim političnim obsežjem, akcije, ki bi vključile čimvečji krog mladine zaradi več-

mladi ljudje, ki prevzemajo nase vse odgovornejše naloge, tako v samoupravnem sistemu, kakor v vseh kulturnih, športnih in drugih ustanovah. Povezovanje dela mladincev pa je šibka in najšibkejša točka našega delovanja, saj večkrat nismo kos poveztati delo vse mladine v programu ZM; tako so naše akcije osamljene in večkrat tudi nepopolne. Prav s tem pa je zmanjšana tudi vloga organizacije ZM. Zdi se mi, da osnovno vprašanje ni v aktivnosti mladine, pač pa v njeni organizaciji. Način in izvedba vsake akcije se domala v ničemer nista spremenila, močno pa se je spremenilo okolje, v katerem delamo. Eden od poglavitnih vzrokov, da večkrat nismo kos okolju, so stari odnosi, pomanjkljiva idejno-politična vzgoja in vsekakor ne najboljša organizacija naših akcij. Hotenja mladine so prav tako večja od tistih, katera so bila še pred nekaj leti. Prav ta hotenja nalagajo slehernemu članu ZM več in odgovornejših nalog.

Mladino zanima prav vse — od razvoja samoupravljanja do naj-sodobnejše industrije. Danes se ne moremo zadovoljiti z manj pomembnimi akcijami. Včasih je bil sestanek mladine enkrat na teden

## Diskusija

Razpravo je začel predsednik TGA Kidričevo, ki je dejal, da se ne strinja s stavkom »kako zadovoljiti večino«, ker večine ni mogoče zadovoljiti. Dejaj, da vsak mladinec, ki pride v podjetje, stremi za tem, da se čimprej prebije v samoupravne organe in v ZK; ne gleda na to, kaj bo za mladinsko organizacijo naredil, ampak le to, kakšne koristi bo imel od nje. Se pravi, da bo mladinec le tako dolgo, dokler ne bo dosegel svoje afirmacije.

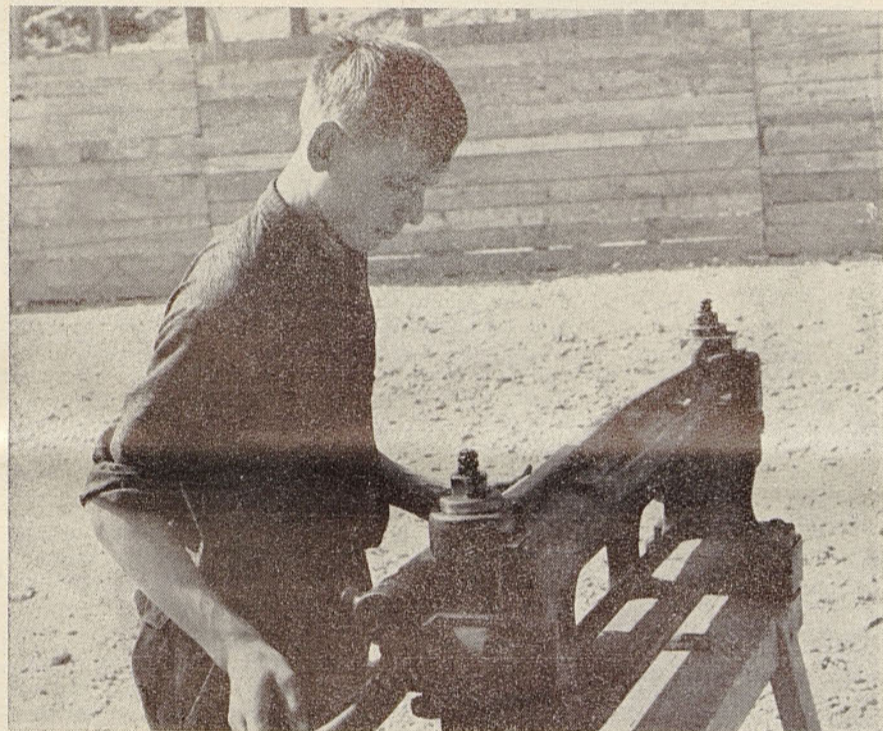
Zato se je ob tem pojavilo vprašanje, kako zainteresirati mladino za delo. Prišli smo do zaključka,

Zgodi se tudi to, da starejša »garda« udari po njem in da ostane tako prepuščen sam sebi. So pa tudi mladinci, ki se na račun mladinske organizacije samo okorišča-jo in se v mladinsko organizacijo »prijavijo«, po njej pa takoj preidejo v ZK, ker vidijo, kakšne privilegije so imeli komunisti pred njim (študentska, stanovanja, stolček itd.).

Med drugim je tudi dejal, da naj mladina bolj deluje na športnem področju in da naj ima vpogled tudi v politiko, kajti mladinska organizacija je avantgarda, nosilec naprednih idej in nadaljnega razvoja.



Ida Gregorec pri pomivanju posode v laboratoriju



Na gradbišču

nih organizacij domala nepomembno, posebno še mnenje ZM. To se dogaja predvsem tam, kjer organizacija ZM ni dovolj močna, da bi zahtevala svoj glas tudi pri takih odločitvah.

Mladina bi morala najti svoje mesto pri vsaki akciji podjetja, ne glede na njen značaj. Povsem drugačna je situacija ob pripravi plesov, kulturnih akcij, volitev in podobno. V takih primerih je vloga mladine izredna, saj je večji delež pri ZM. Izgleda, da podjetje ne prepušča samostojnih odločitev organizaciji ZM, ampak izkorišča samo njeno fizično delo. Tak odnos do ZM je več kot graje vreden. Podjetje upošteva obstoj mladine le takrat, kadar jo potrebuje, v ostalih primerih pa izvaja akcije mimo mladinske organizacije. Poudarjam, da to velja le za podjetja, kjer organizacija ZM ni močna in se ne more z lastnimi silami upreti takim odnosom.

Vsekakor pa je dejstvo, da ima mladina izredno močno vlogo v podjetju, kjer aktivno deluje. Celoten interes podjetja je tak, da prenaša svoje funkcije na čimvečje število odgovornih ljudi, ki bodo sposobni ne samo akcijo v celoti urediti, pač pa v njo vključiti čimveč ljudi, predvsem mladih in perspektivnih. Jasno je, da je razvoj podjetja vprašanje mladih, zato moramo mladi doseči to, da bomo pri tem razvoju aktivno sodelovali, ne glede na značaj danega problema.

Z aktivnim delovanjem organizacije ZM in tudi ZK so odločitve podjetja mnogo lažje, prav tako pa tudi nadaljnje delo. Vsako podjetje ima še lahko veliko korist od aktivnega dela v organizaciji, predvsem pa od dela ZM. Zal pa vodstvo ZM ni vedno sposobno prikazati koristnost in daljnosežnost skupnega dela. Jasen dokaz za tako trditev je večkratna vsestranska pomoč mladine, če to pomoč le zahtevamo. Pri vsem tem pa ne moremo mimo dejstva, da je edino merilo pri vsakem vključevanju samo — delo. Če aktivnosti ni, je

jega sodelovanja, so postale redke, so iz dneva v dan manjše. Sodelujemo v pripravah za različne prireditve kulturnega značaja, medtem ko se idejno in politično izgrajujemo vse premalo, saj večkrat ne izkoristimo niti tistih možnosti, ki bi jih kot mladinska organizacija lahko. Nedvomno je temu vzrok hiter napredek samoupravnih odnosov, spremenjenih delovnih pogojev, družbenih in političnih odnosov in drugačen, popolnejši pogled nad razvojem samoupravljanja nasploh. Zal moramo priznati, da ZM kot avantgarda pozitivnih idej in kot nosilec družbenega razvoja takim spremembam sama ni kos. Naše ideje so bile včasih ideje vseh, kar je močno olajšalo delo. Danes pa moramo vložiti vse svoje napore za doseganje smotrov in želja, pa čeprav so ti smotri skromnejši. Pri delu opazamo, da našim akcijam nihče ne nasprotuje, hkrati pa nam tudi nobeden ne pomaga, ne z nasveti, ne s konkretnim delom. Jasno je, da je uspeh take akcije dvomljiv, če večina aktivnih članov dela le zato, ker mora delati (za vzgled ostalim), če izgubljamo za aktivno delo večino članov.

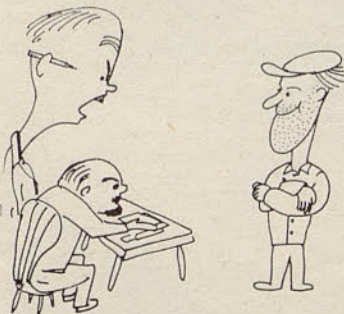
Zaključek je vedno enak: DELO MLADINE SLONI NA PEŠČICI AKTIVISTOV, KI DOKAZUJEJO, DA ZM KOT ORGANIZACIJA SE OBSTAJA. Vloga mladine kot politične organizacije je vse manjša, naš obseg delovanja se je omejil le na družbeno dejavnost. Naša naloga je torej, da si najdemo mesto v tovarni in krajevni organizaciji, na mestu, kjer delamo in izpolnjujemo vsakdanje naloge — mesto v samoupravnem sistemu.

Današnja mladina je močno prerasla interese posameznikov, zato se vključuje mimo ZM v najrazličnejšo družbeno-politično, kulturno in športno dejavnost, ne da bi delo in akcije usklajevala z delom ZM kot organizacije, kar je jasen dokaz, da se interesi in hotenja mladine niso spremenila, spremenili so se odnosi.

Jasen dokaz temu so številni ali celo mesec dovolj, danes pa naše članstvo zahteva vsakodnevne akcije in če teh ni, se člani vključujejo v najrazličnejše dejavnosti sami.

Kljub temu, da na svojem področju delajo aktivno, pa so delo v organizaciji zmanjšali na minimum ali ga celo povsem prekinili. Nedvomno bomo kos nalogam tako, da bomo povezali interese vseh skupin na terenu v enoten program; to pa bo program dela ZM. Organizacija ZM bo tako prerasla v koordinatorja in dejavnika, ki bo hdel nad začrtanim programom. Akcije bodo nedvomno bolj razdrobljene, prav zato pa bodo večji celotni uspehi vključevanja mladine. S takim delovanjem bomo zadovoljili večino. Ni moj namen v tem, da bi spreminjali organizacijo tako, pač pa spremenili organizacijo začrtanih akcij do take mere, da bo lahko vsak mlad človek zavestno sodeloval na celotnem organizacijskem področju.

## Na izpitu



Vprašanje: »Pokažite znak za povelje — konec dela?«

## Zaključki

1. Kako zainteresirati mladince za delo?

- a) Personalna služba naj obvesti mladinsko organizacijo o prihodu novih članov v podjetje zaradi vključitve in dela v mladinski organizaciji.
  - b) Na uvajalnem seminarju naj spregovori tudi predsednik aktivna in seznaneni nove mladince z delovanjem in programom mladinske organizacije.
2. Sodelovanje s samoupravnimi organi je urejeno in važna je afirmacija v tem delokrogu.

TEME IN PRIPRAVLJALCI TEM ZA STATENBERG

1. Stipendijska politika — TGA Kidričevo
2. Sprejem mladih na delovna mesta — EMO Celje
3. Mnenja in stališča mladega delavca po sprejemu na delovno mesto — IMPOL Slovenska Bistrica
4. Odgovornost družbeno-političnih organizacij v podjetju za mladega človeka — SWATY Maribor
5. Kaj zanima mladino — METALNA Maribor
6. a) odnosi med mladinci  
b) odnosi med mlajšimi in starejšimi delavci — DUŠIK Ruše.

Naslednje posvetovanje bo pripravila METALNA Maribor v juniju.

V juniju ni bilo posvetovanja v METALNI, ker niso imeli možnosti za organizacijo; napačili so časi dopustov.

16. septembra 1970 ob 16. uri je bilo posvetovanje v TGA Kidričevo. Zapisnik s tega posvetovanja bodo objavljeni v naslednji številki našega lista.

Milan Nežmah

## Rdeča varnost iz pršivke

Kdor je ob slabi vidljivosti že doživel verižno trčenje avtomobilov na avtomobilski cesti, rad odrine nekaj denarja, da bi bil drugič bolj varen.

Neka zahodnonemška firma je na tem področju našla pravo Kolumbovo jajce. Največja površina, katero ob nepredvidenem postanku na cesti lahko uporabimo za svarilo voznikom za seboj, je vsekakor pokrov prtljažnika na avtomobilu, oziroma pokrov motorja, če je ta zadaj. Treba je le kupiti dozo fluorescenčne rdeče barve, dvigniti pokrov prtljažnika in ga od spodnje strani vsega rdeče pobarvati. Če potem obstane na cesti, le odpremo pokrov in rdeča barva živo zažari v svetlobi žarometov vozil, ki prihajajo od zadaj.

## Polletno poročilo službe za varstvo pri delu

Nesreče pri delu nikoli ne počivajo. Vendar pa lahko nesreče zelo zmanjšamo z osebno pazljivostjo posameznikov, saj je to eden od najboljših načinov varnosti.

Žal pa je osebna pazljivost posameznikov (osebna varnost oziroma osebni faktor, večkrat bolj zanemarjena. Tako je bilo tudi v tem polletju, ko je ravno osebna varnost pred drugimi terjala po določilih Kazenskega zakonika tudi največ hudih nesreč pri delu.

Nesreče pri delu za prvo polletje 1969 in 1970:

	1969	1970
hude nesreče	16	12
lahke nesreče	42	47
skupaj	58	59
nesreče pri delu	56	52
nesreče na poti v službo in obratno	2	7
skupaj	58	59

### Hude telesne poškodbe

Po 141. členu Kazenskega zakonika smo imeli v prvem polletju 1970. leta 12 primerov težkih telesnih poškodb.

**4. primeri: nepravilen način dela in osebni faktor** (udarec s kladivom), neupoštevanje varnostnih predpisov za nevarna delovna mesta (zvini, opekline in zlomi prstov na rokah), — povprečni bolniški stalež 25 dni!

**3 primeri: padci železnih bremen na nogo** (zlomi kosti nog); vzrok — **nepravilen način dela in nepravilen delovni postopek** — povprečni bolniški stalež 29 dni!

**2 primera: padci po tleh** (zvini in zlomi v predelu nog); vzrok — **poškodovani tlak, nepravilno zavarovani jaški ipd. in neurejeno delovno okolje**, povprečni bolniški stalež 10 dni!

**2 primera: na poti v službo in obratno; vzrok — osebni faktor** (slabo vzdrževana vozila, npr. kolesa in kršitev prometnih predpisov); povprečni bolniški stalež 30 dni!

**1 primer: ni uporabljal zaščitnih očal**, kljub temu, da jih je imel na razpolago (kovinski drobec v oko); vzrok — **osebni faktor**, bolniški stalež 49 dni!

Od vseh zgoraj navedenih primerov — ponesrečenci so bili poučeni o varstvu pri delu. Na žalost pa je na prvem

mestu bil osebni faktor — osebna varnost posameznikov!

### Vzroki telesnih poškodb

Analiza nesreč kaže, da je bil najpogostejši vzrok — **osebni faktor — osebna varnost — naglica pri delu in kršitev varnostnih predpisov, s 24 primeri**. Sledi delovno okolje z 21 primeri (prometne poti, nepravilno urejeni delovni prostori) in organizacija dela s 14 primeri (otežkočen način dela, nepravilen način dela in improvizacija delovnih postopkov.)

Kot pri težkih telesnih poškodbah, je tudi pri lažjih na prvem mestu **osebni faktor**, za tem sledi **slabo nadzorstvo nadrejenih tam, kjer je riziko za nastajanje telesnih okvar večji!** Ugotovili smo tudi, da marsikaterih napak ne registriramo in odpravljamo vse tako dolgo, dokler ne pride do nesreče!

Da bi število nastalih primerov z osebnim faktorjem zmanjšali, je eden od ukrepov tudi — **okrepitev var. vzgoje na delovnih mestih in s predavanji, stalno opozarjanje, kakor tudi, da bi ugotovljene pomanjkljivosti čimprej odpravili.**

### Nastajanje nesreč - po virih

Zelo prevladuje železo, konstrukcija in ostali material iz železa — 19 primerov, sledijo nesreče na poti in nastale z orodji — s po 7 primeri, šele nato so nesreče z lugom, kislino, tekočo kovino, kriolitom itd. Kar zadeva material iz železa, je razumljivo, saj po obratih opravljajo številna dela, kot so strojni remontni in rekonstrukcije.

### Kraji, na katerih je prišlo do nesreče

Na 1. mestu je območje **DE Aluminija z 22 primeri (11 v elektrolizah A in B, 11 v livarni in v AM 0 primerov)**, sledi območje **DE Glinica s 15 primeri (8 na belem in 7 na rdečem delu)**, nato jih je **7 pr. nastalo na poti na delo in obratno**, tem pa sledijo posamezni primeri v ostalih obratih.

Analiza nesreč iz elektroliz in livarne je pokazala, da sta prevladovala predvsem dva vzroka:

# Najpogostejši: osebni faktor



Iz skladišča aluminija

- 1) Delo v obratih opravljajo pretežno ročno, po naravi je delo pestro — raznoliko. Prav tako morajo dela pretežno opravljati z dvigali. Poleg tega so v teh obratih redne vzdrževalne skupine. Vsi ti in podobni momenti so več ali manj pogojeni z večjim rizikom za nastajanje telesnih okvar.
- 2) Raznolikost delovnih operacij in tehnološki proces je po naravi dela zelo ozko povezan z zdravstvenim stanjem zaposlenih delavcev. Pri tem ima zelo slabo stanje obrat livarne s precej delavci, kateri iz zdravstvenih razlogov, zaradi dinamičnega dela in raznolikosti opravil, verjetno ne morejo varno opravljati dela, zaradi česar prihaja tam tudi do pogostejših nesreč. Tako je obrat livarne na **1. mestu z 11 primeri nesreč na delu, sledi elektroliza B s 7 primeri, elektroliza A s 4 primeri; pot na delo s 4 primeri, dekompozercji s 3, pot z dela s 3, mešalnica z 2 itd.**

Za DE Aluminij je DE Glinica. Na splošno lahko rečemo, da v Glinici ni takšne raznolikosti dela in je tam manj ročnega dela z ozirom na avtomatizacijo strojnega parka. Zaradi tega je tudi to eden od razlogov, da je riziko za nesreče na tem področju manjši, kot pa v elektrolizah in v livarni. Bolj pa so v Glinici ogrožene vzdrževalne skupine remontnih enot. Tem sledijo nesreče, nastale

na poti v službo in obratno — 7. Vzrokov za nastale nesreče je največ v slabem in malomarnem vzdrževanju osebnih vozil, kot so kolesa in motorna kolesa. V naši kolesarnici je precej koles, ki več ne sodijo na cesto in zategadelj ogrožajo kolesarje in promet. Verjetno ne bi bilo odveč in zgrešeno, če bi bila majhna kolesarnica pri mehanični delavnici z ustreznim številom mehanikov, ki bi opravljali po dostopnih cenah manjša popravila osebnih vozil (koles!). Verjetno bi s tem preprečili marsikatero nesrečo na poti.

### Nesreče po delovnem času

Analiza pove, da je bilo v dnevni izmeni od 7. do 15. ure in od 6. do 14. ure največ nesreč (12 primerov) in med 13. in 15. uro (11 primerov). Tolikšno število nesreč je razumljivo, saj je v času med 6. in 15. uro največ zaposlenih in v tem času opravljajo tudi največ remontnih opravil. Poleg tega pa je nesrečam v tem času botrovala tudi **preutrujenost**. Vendar pa tukaj ni mišljenja »utrujenost«, ki bi nastala pri delu v podjetju, ampak **utrujenost, s katero nekateri že pridejo v službo**. Ni malo delavcev, ki so zaradi privatnih opravil, npr. na kmetijah, pri gradnjah in drugih priložnostnih delih, prišli naslednji dan utrujeni na delo, kar pa doseže svoj vrhunec proti koncu izmene. Podoben primer je v nočnih izmenah med 21. uro in polnočjo — torej zopet na koncu izmene. To potrjuje tudi dejstvo, da se te nesreče dogajajo ravno v sezoni dela na polju in pri gradnjah.

### Obolenja

Grupe bolezni, ki so se gibale v prvem polletju 1969. in 1970. leta, so:

1970 št. primerov	1969 št. primerov
-------------------	-------------------

- |   |     |     |
|---|-----|-----|
| 1. Bolezni prebavnih organov                        | 105 | 155 |
| 2. Bolezni lokomotornih org.                        | 124 | 135 |
| 3. Ostale telesne poškodbe (nastale izven podjetja) | 199 | 129 |
| 4. Bol. respiratornega sistema                      | 29  | 87  |
| 5. Bolezni dihalnih organov                         | 122 | 71  |
| 6. Nega družinskih članov                           | 67  | 70  |
| 7. Obratne telesne poškodbe                         | 58  | 59  |

- |                             |    |    |
|-----------------------------|----|----|
| 8. Bolezni živčnega sistema | 31 | 53 |
|-----------------------------|----|----|

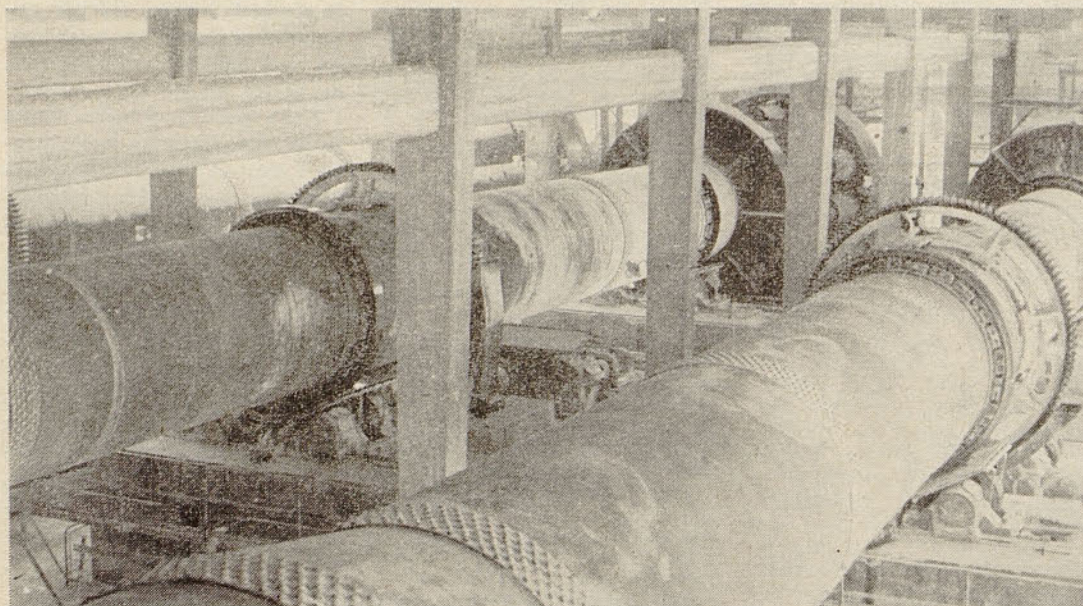
V zvezi z boleznimi prebavnih organov verjetno ne bi bilo odveč, če bi pričeli resno misliti na topli obrok po izmenah, kot na dodatno hrano v podjetju. Seveda pa topli obrok ne bi smel biti na način, kot smo ga že imeli. Trdim lahko, da sedanja enolična hladna malica nikakor ne more nadomestiti tople malice, ki je strokovno pripravljena in sestavljena pestro, bogata z energetskimi in zaščitnimi živilimi in dostopna po ceni vsem delavcem!

### Porabljena denarna sredstva

	prvo polletje 1969	prvo polletje 1970
1. osebna higiena	90.827,62.—	39.614,43.—
2. osebna varstvena sredstva	357.798,38.—	365.438,09.—
3. osvežujoča pijača	95.559,90.—	98.809,75.—
skupaj:	544.185,90.—	503.862,27.—

Če primerjamo porabljena denarna sredstva v obdobju prvega polletja 1970 z drugimi delovnimi organizacijami (kemo — metalurške stroke), ugotavljamo, da v našem podjetju za povprečno število zaposlenih 1910 delavcev (op.: povprečno št. zaposlenih v prvem polletju 1970) dajemo znatno več denarnih sredstev. Kljub temu pa uspeh še ni zadovoljiv, glede na preventivno varnost. **Žalostno je dejstvo, da največ varnostne problematike rešujemo šele tedaj, ko je že prišlo do telesne poškodbe delavca oziroma nesreče pri delu.**

Vse prerahla je povezanost pri varnosti med delavci in vodstvi. Prav tako je prešibka tudi zdravstvena in varnostna vzgoja, predvsem pa izobraževanje na delovnem mestu. Poglavitno vlogo pri tem odigravajo vodje obratov in služb, mojstri, vodje izmen in skupinovodje; ti so pri varnostni vzgoji in splošno pri varstvu ključna točka za reševanje varnostnih problemov na delovnih mestih!



Kalcinacija II

# V naši tovarni: nova gasilska oprema

Direktor podjetja tov. Franjo Grünfeld, dipl. ing. je izročil svojemu namenu novo gasilsko tehnično opremo in jo zaupal našim gasilcem.

V petek, 3. julija 1970 popoldne je gasilsko društvo naše tovarne organiziralo veliko gasilsko vajo na tovarniških objektih. Velike vaje, katere organizira društvo, imajo namen, da bi se sosednja društva seznanila z našimi objekti in vodnimi rezervami v tovarni.

Na improviziranem požarišču, med kotlarno in dekompozercjo, so na klic sirene organizirali gašenje poleg naših gasilcev še vrstniki iz Hajdine, Gerečje vasi, Ptujja, Železnice Ptuj, in TAP Ptuj.

Vaja, katero je vodil naš poveljnik, je bila poučnega značaja za vse sodelujoče. Samostojno so delovale kar 4 avto cisterne in dve verigi motornih črpalk — od oddaljenih hidrantov, kar je zahtevalo veliko truda, hitrosti in požrtovalnosti sodelujočih gasilcev.

To zanimivo, za oči lepo vajo, so si ogledali tudi: direktor, predsednik DS, predstavniki sindikata in drugi člani našega kolektiva.

Po končani vaji je poveljnik društva razvrstil vse na vaji sodelujoče gasilce na prostoru pred upravnim poslopjem. Raport o poteku vaje pa je posredoval tov. direktorju. Tako pa se je pričela svečana izročitev nove tehnične opreme v uporabo društvu.

Predsednik industrijskega gasilskega društva je pozdravil navzoče z besedami:

»Dovolite mi, da preden nadaljujemo z našim sporedom, pozdravim v naši sredi direktorja naše tovarne, predsednika DS, ostale člane kolektiva in vse na vajah sodelujoče člane društva in naše člane.

Ob vaji, katero smo danes izvršili, smo se vnovič prepričali o naši sposobnosti in izvežbanosti naših enot. Zato se v imenu društva vsem sodelujočim prav lepo zahvaljujem, vam pa obljubljam sodelovanje pri strokovnih vajah, če jih boste organizirali, ker le z medsebojnim sodelovanjem si bomo pridobili znanje, katero nam je potrebno za opravljanje zaupanih družbenih nalog.

Tovariši gostje, tovariši gasilci!

Na današnje pridobitev, ko sprejemamo novo tehnično opremo, katero nam je, na našo prošnjo, nabavila tovarna, smo tovarniški gasilci lahko ponosni. Sedaj lahko trdimo, da smo zadostno opremljeni in smo s trdno voljo članov sposobni pogasiti požare, kateri so nam dosedaj povzročali preglavice. S to novo opremo smo delno tudi zadostili zakonu o civilni zaščiti, saj imamo danes v tovarni tri dobro tehnično opremljene desetine, sposobne samostojno nastopati na mestih, kjer bo potrebna pomoč.

Zato se v imenu društva zahvaljujem vodstvu tovarne in organom upravljanja, da so z razumevanjem sprejeli našo prošnjo. Nadalje se zahvaljujem komercialnemu oddelku in vsem članom kolektiva, ki so sodelovali pri nabavi nove opreme.

V imenu članstva našega društva vam obljubljam, tov. direktor, da bomo novo opremo, katero bomo danes sprejeli, čuvali in namensko uporabljali, — vas, tov. direktor, pa prosim, da izročite novo tehnično opremo našemu društvu v uporabo.

Na prošnjo predsednika društva je tov. direktor pritiskal na gumb zaganjača lepo okrašene motorne brizgalne tipa Rossenbauer avtomatik in po-

gnal prve litre vode po ceveh. Člani našega društva pa so takoj prikazali vodno zaveso iz šestih ročnikov in tako je motorica prestala svoj prvi vodni »krst«.

Po izročitvi motorne brizgalne je tov. direktor pristopil k bateriji CO<sub>2</sub>, odvil dva zasuha in tako izročil prepotreben pripomoček za gašenje požarov v livarni, na elektro motorjih — zaganjačih in drugje, kjer je lahko prisoten električni tok. Delovanje te baterije si je prvič ogledala večina navzočih gasilcev.

To baterijo sestavlja šest jeklenk po 30 kg, povezanih med seboj tako, da lahko z njo gasimo večje in manjše požare, je prevozna in jo lahko priključimo h gasilskemu avtomobilu.

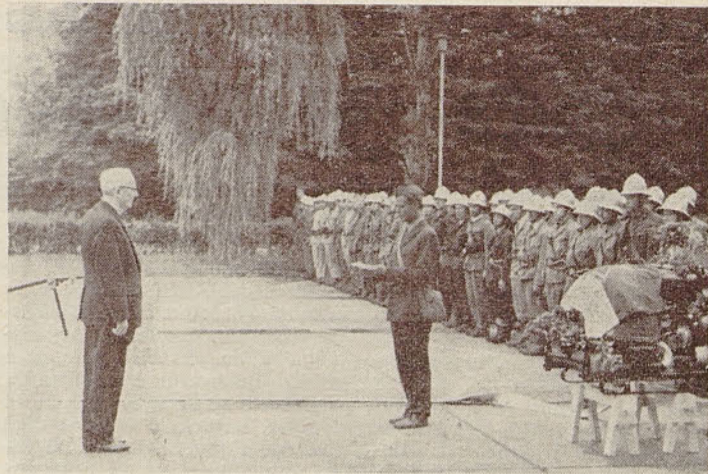
Društvo je dobilo še naslednjo opremo: dihalni aparat Dräger tipa Trafoks (z njim lahko gasilec 2 uri samostojno rešuje), 20 kom. zaščitnih mask, 120 m nayloh gumiranih

tlačnih cevi C in tri ročne sirene za primer izpada električnega toka. Tovarna je za to opremo prispevala okrog 55.000 dinarjev.

Po zakonu o civilni zaščiti in zaščiti premoženja smo dolžni skrbeti za požarno varnost in varnost v primeru elementarnih in drugih nesreč, zato nam je ta tehnična oprema, katero smo sprejeli, bila več kot potrebna. Naše društvo je industrijsko; njemu je zaupano čuvanje tovarniških objektov in opreme, pa vendar ne moremo mirno gledati požarov, ki uničujejo domove, večkrat tudi domove članov našega kolektiva.

Prepričan sem, da so vsi člani z vsem srcem v organizaciji, ki ima najlepša gesla humanosti; da bodo pomagali reševati ne le pri požarih, ampak tudi pri elementarnih nesrečah, ki često uničujejo našo lepo domovino.

M. M.



Ob koncu vaje je Andrej Toplek raportiral direktorju

## Gasilci so tekmovali

Letos je praznovalo 100-letnico svojega obstoja gasilsko društvo Ptuj, ki je najstarejše v tem delu Slovenije.

Za ta visoki jubilej društva so ptujski gasilci razpisali spominsko tekmovanje med gasilskimi društvi Občinske gasilske zveze Ptuj. Za to tekmo-

vanje je prijavilo udeležbo ene desetine v skupini A tudi naše društvo.

Tekmovanje je bilo v Ptuj, v naslednjih disciplinah: hitrostni trodelni napad s podaljškimi in menjavo tlačnih cevi, vezanje vozlov, odgovori na vprašanja iz požarno-varnostne preventivne in gasilske taktike.

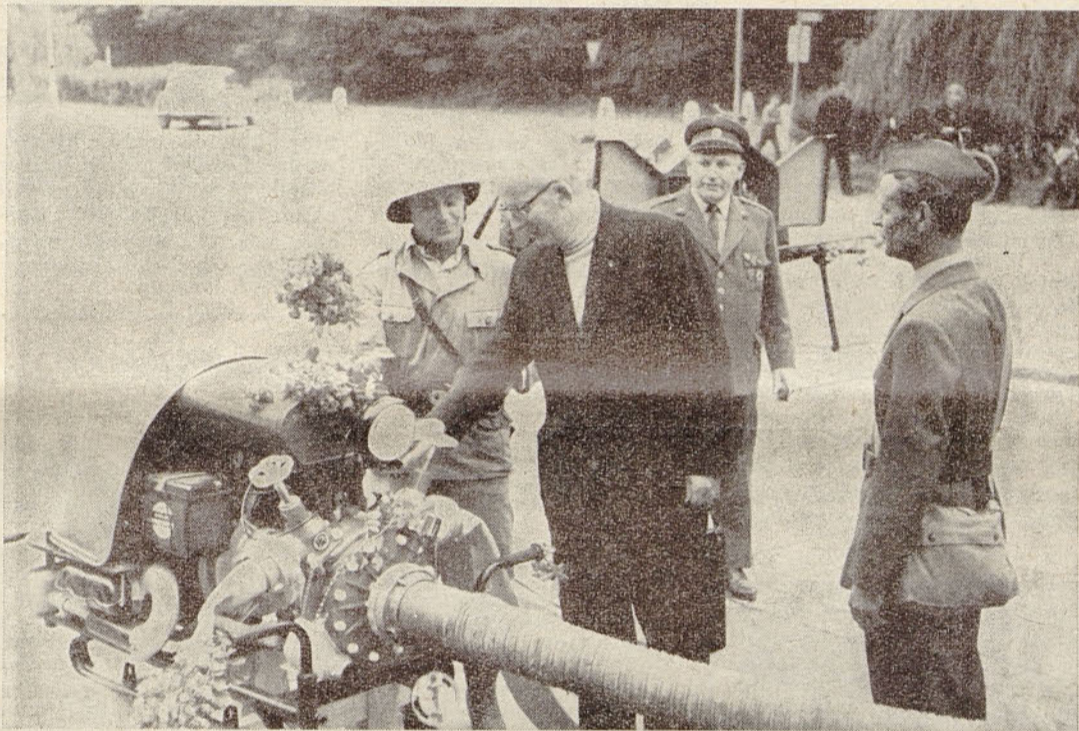
Naša desetina je pokazala solidno znanje v vseh disciplinah in dosegla prvo mesto v tekmovalju moških desetini A skupine.

Na zaključni proslavi 100-letnice obstoja društva je desetina sodelovala z gasilskim avtomobilom v paradi gasilcev. Na tem svečanem zborovanju gasilcev na Titovem trgu je predsednik društva tov. Marjan Berlič podelil spominske pokale zmagovalcem skupine.

Pokal, katerega je tekmovalna desetina prinesla s tega tekmovalja, naj jim bo v ponos, drugim članom v vzpodbudo, društvu pa v dragocen spomin na večletno sodelovanje.

Takih tekmovalj si gasilci Občinske zveze Ptuj še želimo.

M. M.



Direktor spušča v pogon novo črpalko

### KAJ IN KAKO DELUJE UPRAVNI ODBOR ZDRAVSTVENEGA SKLADA

## Ob zdajšnji skrbi - pravilnejši kriteriji

Smo v desetem mesecu letošnjega leta, zato je že čas in tudi prav, da se vsaj globalno seznamimo z delom upravnega odbora zdravstvenega sklada pri TZ Sindikata naše tovarne; le tako si bomo lahko vsaj delno predstavili delo te, vsekakor delavne aktivne komisije.

Da je temu res tako, bom povsem na kratko najprej prikazal del poročila o delu upravnega odbora zdravstvenega sklada za minulo leto, ker bo iz tega najbolj mogoče oceniti vso sedanje delo. V poročilu je poudarjeno, da je UO sklada imel v letu 1969 skupno 29 sej, na katerih je razpravljalo o predlogih za zdravljenje bolanih članov kolektiva, ki so bili po našem obratnem zdravniku predlagani za zdravljenje v raznih zdraviliščih; o teh predlogih je podala svoje mnenje tudi komisija pri ZD v Ptuj.

Tako je bilo poslanih na zdravljenje v razna zdravilišča 29 članov našega kolektiva, za katere je bilo ugotovljeno, da bolujejo predvsem za različnimi neozdravljivimi boleznimi, kot so na primer: boleznine želodca, astma, ischias, boleznine sklepov, boleznine hrbtenice, revma, kožne boleznine in razna stanja po operacijah. Upravni odbor je v celoti posloval po pravilniku o koriščenju namenskih sredstev, ki so predvidena za zdravljenje bolanih članov kolektiva, potrebnih zdravljenja v kakšnem zdravilišču, pa jih ne pošlje na zdravljenje komunalni zavod za socialno zavarovanje. Prav pri tem sled-

njem je bilo ugotovljeno, da se komunalni zavod za socialno zavarovanje vse bolj zanaša na sredstva, s katerimi razpolaga naš sklad in katera so odobrili naši samoupravni organi. Pregled o porabi sredstev za pretekla tri leta nazaj nam dokazuje, kakšen odnos ima naš kolektiv do tega sklada in do svojih članov, ki so potrebni zdravljenja. V letu 1967 je — bilo porabljenih 10.802,10 N din, v letu 1968 kar 96.524,93 N din in lani 56.249,45 N din.

Iz vseh navedenih podatkov je dovolj jasno razvidno, da je v kolektivu vedno večje število članov, ki bodo prej ali slej potrebni zdravljenja v zdraviliščih; v te namene bo seveda potrebno iz leta v leto odmeriti vse več sredstev, pri čemer pa bo treba tudi zelo paziti, da se bolniki ne bodo zdravili le na račun tovarne, ker bo moral tudi KZZSZ bolj skrbeti za zdravljenja v zdraviliščih, če je to seveda potrebno.

O tem ne bi hotel ponovno pisati, ker je o tem bilo mnogo že napisanega, pa tudi povedanega na občnih zborih OO sindikata in na letni konferenci Tovarniškega zbora TGA.

V svoji mandatni dobi je upravni odbor zdravstvenega sklada i-

mel pred nedavnim že svojo 33. redno sejo, na kateri je, kot vedno doslej, razpravljalo o predlogih za dodatna zdravljenja v zdraviliščih za člane kolektiva, katere je predlagal naš obratni zdravnik. Zanimivo je, da je tudi letos koristilo to zdravljenje 29 članov kolektiva, (toliko jih je bilo lani) kar pomeni, da bo letos ta številka še porasla,

s tem pa seveda, povsem razumljivo, tudi stroški.

Zaenkrat mi še ni mogoče podati točnih podatkov o tem, koliko je letos stalo zdravljenje (dosečaj namreč) in bom to prikazal v eni od naslednjih številki našega glasila, da bodo člani kolektiva točno seznanjeni s stroški zdravljenja, ki

(Nadaljevanje na 7. strani)



Predsednik Milan Mojzer se zahvaljuje vodstvu podjetja in organom upravljanja za novo opremo

Mladi člani našega kolektiva, ki stanujete na območju Kidričevega, vključite se v gasilske vrste!

Vabi vas

INDUSTRIJSKO GASILSKO DRUŠTVO KIDRIČEVO!

## Možnosti za kompleksno predelavo boksitov

# so velike in donosne

V naših avtoklavah izlužujemo iz boksitov samo aluminijeve okside. Poleg aluminijevih oksidov pa so v boksitih še velike količine železovih oksidov, kateri pri izluževanju ostanejo neraztopljeni in gredo z rdečim blatom na odlagališče.

Rdeče blato vsebuje 45—55 %  $\text{Fe}_2\text{O}_3$ , poleg železa pa še 6 do 7 %  $\text{TiO}_2$ . Zraven navedenih oksidov vsebujejo boksiti še manjše količine galija, vanadija, fosforja itd. Čeprav vsebujejo boksiti le 0,01—0,001 % galija, ga lahko iz boksitov mnogo lažje in uspešneje izločimo, kot iz nekaterih drugih, bogatejših galijevih rud. Pri proizvodnji glinice se  $\text{Ga}_2\text{O}_3$  nenehno kopiči v obratnih lužinah in ga je potrebno iz njih izločiti sproti.

Rdeče blato lahko uporabljamo za izdelavo mineralnih barv, v kemični industriji, črni metalurgiji in cementni industriji. Uporabljajo ga kot čistilno sredstvo pri čiščenju plinov domala vseh vrst: naravnih, generatorskih, koksni, plavžnih itd.; torej vseh plinov, v katerih so žveplove spojine. Za ta namen je posebno primerno rdeče blato, pridobljeno po sinter postopku, v katerem je železo v obliki železovega hidroksida. Vendar je uporaba rdečega blata za čiščenje plinov upravičena le v bližini tovarn za proizvodnjo glinice, ker bi prevoz rdečega blata na velike razdalje močno podražil ves postopek. Je pa ta način čiščenja plinov kljub temu zelo razširjen.

Rdeče blato lahko uporabljamo tudi kot kontaktno maso pri sintezi bencina pri visokem pritisku. V času druge svetovne vojne so v Nemčiji v ta namen dnevno porabili na stotine ton rdečega blata.

Z rdečim blatom izgubimo tudi večje količine alkalij, katere v obliki raznih natrijevih silikatov črpamo na odlagališče. S pomočjo živega apna lahko iztisnemo natrijeve ione iz teh spojin in vrnemo

v proizvodnjo do 60 % že domala izgubljenih alkalij. V ta namen rdečemu blatu dodajajo pribitne količine negašenega apna. Proces poteka v dobro izoliranih rezervoarjih, v katerih se brozga zagreva od toplote, katera se sprošča med gašenjem apna. Nastalo brozgo nato filtriramo na vakuumskih ali pa na Kelly-filtrih. Lahko pa ta proces kombinirajo tudi z istočasno kavstifikacijo povratne sode, katero pomešajo z rdečim blatom in apnom. Pri tem se večina organskih snovi iz povratne sode absorbira in fine delce rdečega blata tako odstranimo iz procesa proizvodnje glinice. Določen del alkalij lahko ponovno vrnemo v proizvodnjo tudi z uporabo povratne vode iz odlagališča rdečega blata, za ponovno pranje rdečega blata v pralnikih.

Razvitih je več postopkov za pridobivanje železa iz rdečega blata. Rdeče blato pomešajo z reduktivnimi snovmi (koks, oglje) in nato žarijo v rotacijskih pečeh. Pri tem dobi surovo železo in cementni klinker, katerega uporabijo za proizvodnjo cementsa. Poskusi so pokazali, da se železovi oksidi iz rdečega blata mnogo lažje reducirajo v železo, kot železovi oksidi iz boksitov, kateri so dispergirani med ostalimi glinastimi minerali.

V Zahodni Nemčiji so dodajali 20 do 30 % rdečega blata k običajnemu vložku železove rude za plavž. S tem se je nekoliko zmanjšala proizvodna kapaciteta visokih pečih. Za uspešno predelavo rdečega blata v plavžih je zelo pomembna skrbna priprava vložka. Ugotovili so, da se dobro pomešan vložek, sestavljen iz 90 % rdečega blata in 10 % ap-

nena ob optimalni vlagi 16,5 do 17,5 % zelo dobro sprejema v večje komade. Tako pripravljena mešanica zelo dobro propušča pline in se hitro sintra na napravah za aglomeracijo. Nastali aglomerat je dovolj trden in zelo primeren za predelavo v plavžih.

Orientacijske raziskave so pokazale, da je lastna cena železa, pridobljenega iz rdečega

blata (neupoštevajoč možnosti za nadaljnjo predelavo žlindre v glinico) za 33 % višja od lastne cene železa, pridobljenega iz običajno uporabljenih železovih rud. Če pa upoštevamo, da lahko iz plavžne žlindre s sinter postopkom pridobimo ponovno glinico, potem je lastna cena pridobljenega železa nižja od cene železa, pridobljenega po klasičnem postopku.

Premalo pa je še raziskano obnašanje alkalij v plavžih. Znano je, da se pri predelavi

rdečega blata v plavžih alkalije vparijo, se ponovno kondenzirajo na ognjestalni oblogi plavžev in povzročajo hitro obrabo ognjestalne obloge. Ta neugoden vpliv alkalij na ceno pridobljenega železa pa še ni dovolj raziskan.

Tudi pridobivanje galija in vanadija je predmet kompleksne predelave boksitov, vendar bom to temo zaradi obširnosti obdelal v posebnem članku.

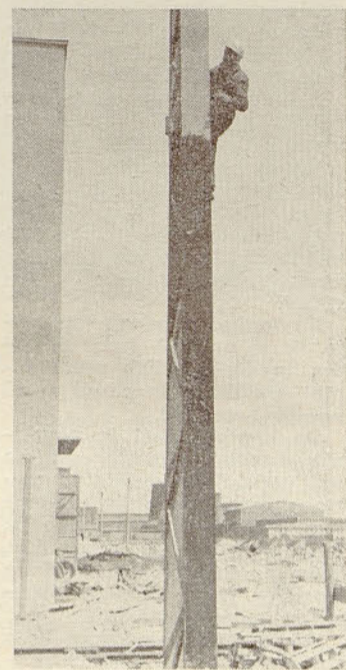
SJ

## ZANIMIVOST

### V žarišču halogenske svetlobe

Izredna gostota svetlobnega toka, katerega dajejo halogenske žarnice, ni pripeljala samo do izdelave doslej najzmogljivejših žarometov, temveč vodi vsak dan do novih uporabnih področij. Tako so izdelali napravo za spajkanje in varjenje; ta vsebuje ustrezno močno halogensko žarnico. Zakitana je v pozlačeno eliptično zrcalo. V žarišču, ki je približno 20 mm pred sprednjim robom zrcala, narase temperatura do 1500 stopinj celzija,

seveda pa jo je mogoče poljubno zniževati z regulacijo napajanja žarnice. Dosedanji poskusi so pokazali vsestransko uporabnost naprave, ki omogoča spajkanje in varjenje brez vsakršnega onečiščenja. Posebno koristna je pri izdelavi specialnih elektronskih naprav, kjer je treba spajkati, ne da bi preveč segreti bližnje občutljive sestavne dele, zlasti polprevodnike. Halogena žarnica ima 150 W moči, napajalna napetost pa je 15 V.



Pleskanje

NAS POTOPIS

## 40 dni v Kanadi

Od 15. julija do 27. avgusta sem bil na obisku v Kanadi. V nekaj nadaljevanjih bom poskusil opisati, kaj in kako sem doživljal to dolgo potovanje in bivanje v tej severnoameriški državi.

### Splošni pregled

Kanada je neodvisna zvezna država, članica britanske skupnosti narodov (Commonweltha) in članica OZN. Njeno ozemlje meri 10 milijonov  $\text{km}^2$ . Na tem ogromnem ozemlju, velikem kot 39 Jugoslavij, je naseljenih le 20 do 22 milijonov ljudi vseh ras in narodnosti. Glavno mesto je Ottawa s 500.000 prebivalci. Montreal in Toronto imata vsak nad 2 milijona prebivalcev. Država je razdeljena na več velikih pokrajin (provinc), kot so: Ontario, Quebec, Alberta, Manitoba, Nova Anglija itd. Poleg angleščine je edini uradni jezik francoščina (Quebec).

Leta 1867 je Anglija podelila Kanadi neodvisnost pod nazivom »Dominion Kanada«.

Leta 1885. je stekla prva transkontinentalna železnica, dolga čez 5000 km. Poteka z obale Tihega (VANCOUVER) na obalo Atlantskega oceana do Montreala.

Z velikimi naporji se je Kanada (skupno z ZDA) razvila v eno od gospodarsko zelo močnih držav. Njena rudna bogastva so izredna. V kanadškem ščitu, hribovitem masivu, ki se vleče s severa po ševno proti vzhodu, so bogata nahajališča zlata, srebra, platine, bakra, urana itd. Pri teh rudninah je zdaj Kanada, zdaj ZDA, na prvem mestu na svetu.

V pokrajini ONTARIO in QUEBEC na vzhodu in v BRITANSKI KOLUMBIJI na zahodu so izredni gozdovi iglavcev, listavcev in javora. Iz teh gozdov prihaja les v tovarne celuloze in papirja. Papirja proizvedejo tu več kot znaša polovica svetovne proizvodnje. Na robu kanadskega ščita so zgrajene elektrarne, ki oskrbujejo industrijo z električno energijo.

Tudi kmetijstvo je zelo razvito. Farme so ogromne, dela na njih pa vsa mehanizirana. Raznovrstnosti posevkov, kot pri nas, ni najti, vsaj ne v veliki meri. Velikanska polja koruze, pšenice, rži in soje ali pa ogromni pašniki, ki se razpredajo v rodovitnih delih! Kanada je drugi največji izvoznik pšenice na svetu. Druga je tudi v proizvodnji aluminija.

Prometne zveze so lepo urejene, vendar so tu še kraji, dostopni le z avionom. Velika jezera (GORNJE, HURONSKO, ERIJSKO in ONTARIJSKO) so

povezana s prekopi. Po njih poteka zelo živahen tovorni promet.

Dve tretjini Kanade nista naseljeni. Največja naseljenost je na jugu. Severno so pogoji za življenje, zaradi skoraj sibirskih zim, zelo neugodni.

Prebivalci, razen Indijancev, so sami priseljenci iz vseh dežel sveta. To velja za Kanado in ZDA. Z vsakim dnem pa prihajajo novi priseljenci, katere privablja ugoden ekonomski in tudi politični razvoj.

To bi naj bil kratek splošni opis. Povzel sem ga po »Enciklopediji«.

### POLET NA IRSKO

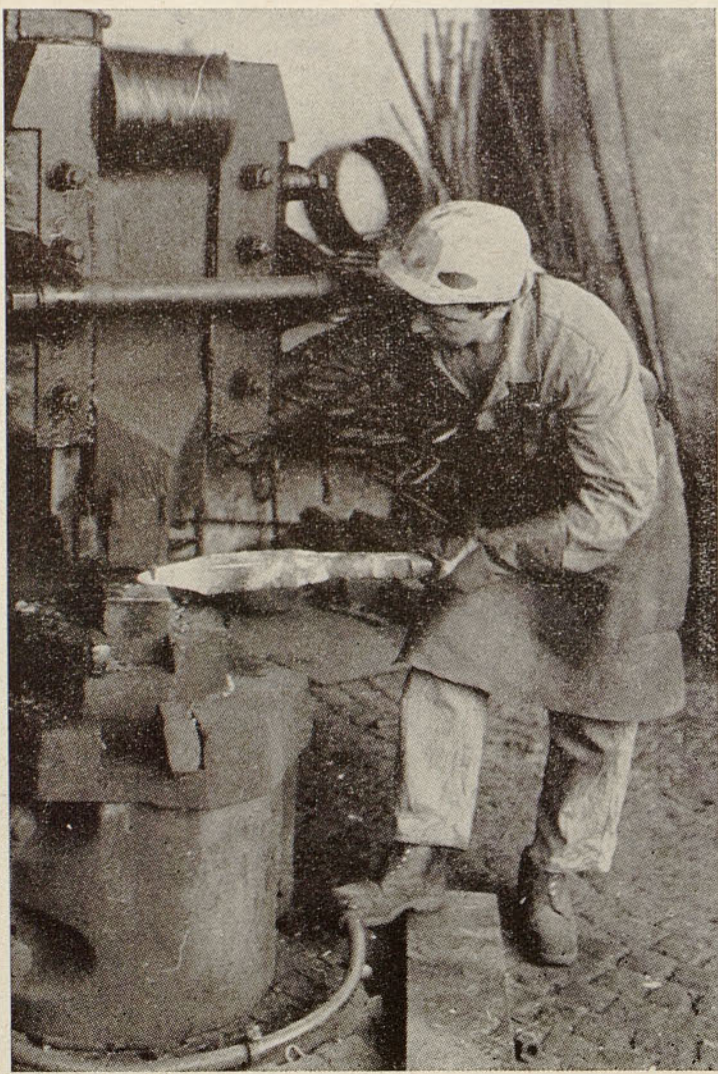
Končno! Po enainpoldnevem čakanju v zagrebškem »Sport« hotelu ga vidimo pred seboj. BOENING 707, kateri nas bo že čez nekaj trenutkov ponese čez Atlantik v Severno Ameriko. Vsem nam je odleglo. Pozabljena je nervoza, pozabljene so tegobe in izdatki zaradi čakanja.

Carinskega pregleda ni. Pregledujejo nam samo dokumente, a prtljago stehajo in odpeljejo. Po krajšem čakanju v izhodni sobi se vkrčamo na avion. Okrog 110 potnikov nas je in večini je to prvi polet z avionom. V vsakem od nas tiči nekaj strahu in vsi poskušamo to prikriti. Vemo za tragedijo, katera se je pripetila v Torontu. »Samo, da se srečno pripeljemo«, si mislim sam pri sebi.

Izberem si prostor ob oknu in šele sedaj pogledam po notranjosti aviona. Po trije sedeži na eni in po trije na drugi strani. Vsak sedež je možno regulirati, a na hrbtni strani ima zložljivo mizico.

Motorji zahrumijo. V ušesih začutim pritisk. Požrem slino in to izgine. Vse je, izgleda, pripravljeno. »Dober dan, spoštovani potniki,« se oglasi iz zvočnika. »Vaša gospodinja na potovanju vam želi srečno vožnjo. Prosim vas za red in disciplino v avionu. Sedaj bomo krenili in dobro se privežite.« Zaslišim žvenket kovinskih sponek in se tudi sam opašem. Motorji zahrumijo močneje. Cutim, kako se premaknemo. S počasno vožnjo se peljemo proti vzletišču. Avion na vzletišču za trenutke obstane, kot da jemlje zalet. Krenemo. Vse hitreje in hitreje in že se odlepimo od tal. Zdi se mi, kot da so stroji nehali delovati, tako je vse mirno in tiho.

15. je ura. Zopet čutim pritisk v ušesih. Z obrazom ob oknu opazujem, kako se dvigamo višje in višje. Polja, gozdovi — vse tako hitro izginja pod



Iz kovaške delavnice

## OB ZDAJŠNJI SKRBI - PRAVILNEJŠI KRITERIJI

(Nadaljevanje s 5. strani)

gredo v naše skupno breme — seveda za zdravljenje naših članov kolektiva!

Tokrat tudi ne bom navajal posamezna imena tistih, ki so bili poslani na zdravljenje, ampak bom to prikazal le številčno za vsako delovno enoto. Tako je bilo dosedaj na zdravljenju: iz DE Osrednje službe 6 članov, iz DE Glinica 3 člani, iz DE Aluminij 7 članov, iz DE Energetika 2 člana in iz DE Vzdrževanje 14 članov, medtem ko iz DE Promet se to leto ni bil nihče na zdravljenju. Omeniti moram, da je dvema ali trem članom bilo zdravljenje odobreno le pod pogojem, da se bodo držali strogih zdravniških navodil, ker je le to osnovni pogoj za uspeh pri zdravljenju.

Ob koncu bi še rad omenil zdravstveno rekreacijo: koliko članov kolektiva je je koristilo v tem letu.

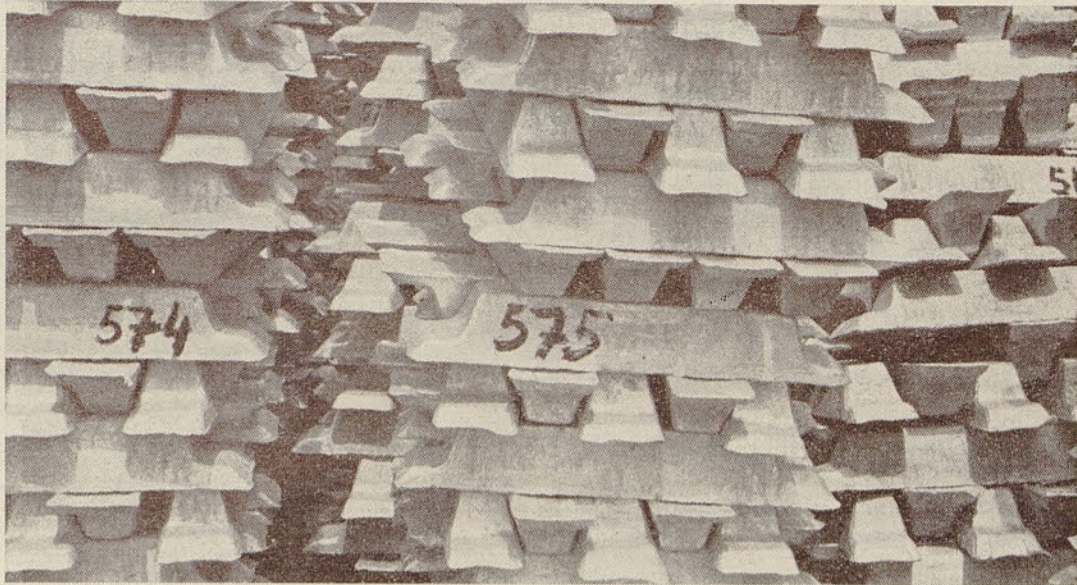
Ker sem nekaj o tem že povedal in nakazal v drugem sestavku, bi sedaj samo navedel, koliko članov kolektiva je bilo poslanih na 10-dnevno rekreacijo na račun sindikata. Skupno je koristilo to rekreacijo 14 članov naše delovne skupnosti, medtem ko je komisija 7 priporočil odložila do vse dotlej, dokler prizadeti ne bodo prinesli davčna potrdila, 4 primere pa je odklonila zaradi previsokih dohodkov na družinskega člana, kot je to pač navedeno v pravilniku o poslovanju tega sklada.

In kaj bi naj ob koncu še omenil o zdravstveni rekreaciji članov našega kolektiva? Predvsem le to, da bodo v bodoče osnovne organizacije sindikata morala temeljiteje obravnavati to vprašanje in pošiljati na takšen oddih zares člane, ki zaradi številnejše družine in nižjih osebnih dohodkov (še posebej, če je en sam zaposlen) nikakor ne morejo na zdravljenje ali na prepotrebni oddih in rekreacijo. Tega pa se večina OO sindikata še ne zaveda dovolj, kar je tudi razvidno iz zelo nizkega števila tistih, ki so letos že bili na takem okrevanju. Omenim naj še, da ponekod nimajo pravega kri-

terija o tem, kdo bi naj prišel v pošteve za zdravstveno rekreacijo, saj so na primer poslali komisiji tudi predloge za kandidate, ki imajo 170.000 S dinarjev dohodka, in za take, kjer sta zaposlena kar dva člana družine; s tem je več kot kršen pravilnik, ki določa pogoje za koriščenje sredstev za zdravstveno rekreacijo. Zato je UO sklada zavzel stališče, da morajo OO sindikata prihodnje leto pravočasno zbrati prijave za 10-dnevno okrevanje; tako bodo določeni člani lahko okrevali v času, ko imajo redni letni dopust, ker sicer to ne gre. Pri tem bi bilo najbolj primerno, če bi OOS posredovale svoje predloge za leto 1971 do 31. januarja 1971.

Zato na delo brez odlašanja, vsekakor pa je treba dosledno ureničevati določila pravilnika!

M. F. Hlebčki



## INTEGRACIJSKI PROCESI V PROIZVODNJI BOKSITA IN GLINICE

# Dolgoročna proizvodnja - manjši stroški

Zadnja leta vse bolj pogosto opažamo, da se države, katere proizvajajo velike količine aluminija, imajo pa majhne ali nobene rezerve boksitne rude doma, odločajo za skupno vlaganje in odpiranje boksitnih rudnikov.

Tako odprti rudniki imajo ogromne kapacitete za proizvodnjo boksita, neposredno ob teh rudnikih pa gradijo velike tovarne za proizvodnjo glinice — z ogromnimi proizvodnimi kapacitetami. Razlog za gradnjo tako velikih kapacitet rudnikov in tovarn je v zmanjšanju proizvodnih stroškov. S povečanjem kapacitete se stroški proizvodnje hitro zmanjšujejo. S proizvodnjo glinice pri samih rudnikih boksita in

z njenim prevozom do elektroliz aluminija se zmanjšajo prevozni stroški za 2,2 do 3-krat.

### Navajamo nekaj primerov takih integracij!

Gvinejska vlada je leta 1968 sklenila kreditno pogodbo s Svetovno banko v znesku 64,5 milijonov USA \$ za izkoriščanje boksitnih ležišč Boké.

Ta ležišča boksita spadajo med najpomembnejša na svetu. Skupna investicija, vključno z infrastrukturnimi objekti, znaša 180 milijonov USA \$. Rudnik bo začel obratovati leta 1972 z začetno kapaciteto proizvodnje 6 milijonov ton boksita na leto. Vgrajene strojne naprave pa omogočajo letno proizvodnjo 8 milijonov ton boksita. Ta količina predstavlja 18 % svetovne proizvodnje boksita v letu 1967.

### Mednarodni konzorcij Halco

(Mining) Inc. sodeluje pri tem projektu z 51 % kapitala, vlada Republike Gvineje pa s 49 %. Delež posameznih kompanij v kapitalu Halco-a je naslednji: Alcan Aluminium Limited of Canada 27 %, Aluminij Company of America 27 %, Harvey Aluminium Inc. 20 %, Compagnie Pechiney of Ugine Kuhlman 10 %, Vereinigte Aluminium Werke A. G. 10 %, Montecatini Edison SPA 6 %.

Vsaka od teh kompanij se je obvezala, da bo od leta 1972 naprej prevzela tolikšno količino boksita, kakršna ustreza njenemu deležu kapitala. Proizvodnja tega gvinejskega rudnika bo imela pomembno vlogo pri preskrbovanju severnoameriške (Kanada in ZDA) in evropske (Francija, ZR Nemčija, Italija) aluminijske industrije.

### Na Jamajki in v Avstraliji

Leta 1969 je začela na Jamajki obratovati tovarna glinice z letno kapaciteto 860.000 ton. Tovarno so gradili »Alumina Partners of Jamaica« s sodelovanjem velikih ameriških tovarn: Reynolds Metals Co, The Anaconda Co in Kaiser Aluminium and Chemical

Corp.

Queensland Alumina (QA), tovarna glinice v Avstraliji, je bila zgrajena z letno kapaciteto 600.000 ton glinice s kapitalom 118 milijonov USA \$. Tovarna je začela obratovati marca 1967. Ta zelo sodobna tovarna je zgrajena s sodelovanjem mednarodnega konzorcija štirih kompanij: Kaiser Aluminium and Chemical, ZDA (52 %), Alcan Aluminium, Kanada (20 %), Pechiney, Francija (20 %), Couzine Rio Tinto, Avstralija (8 %). Predvidevajo, da bodo proizvodne kapacitete te tovarne povečane na 1,8 milijona ton glinice na leto. Podobno velja tudi za drugo tovarno glinice v Avstraliji. Alcoa — Avstralija povečuje njeno kapaciteto na 830.000 ton glinice letno. Tudi ob tej tovarni so boksitna ležišča z več kot 500 milijoni ton rezerve.

### Združevanje mednarodnega kapitala

Za vse navedene primere je značilno, da se mednarodni kapital integrira, oziroma, da velike aluminijske kompanije investirajo v državah, katere imajo ogromna raziskana ležišča kvalitetnega boksita, da te rudnike boksita zelo hitro zgradijo, ob večini teh rudnikov pa gradijo tovarne glinice z zelo velikimi kapacitetami. Uporaba najmodernejših tehnik in tehnologije pri odpiranju novih rudnikov in pri izgradnji novih tovarn za proizvodnjo glinice je zagotovljena ob sodelovanju kapitala teh velikih kompanij in ob njihovi tehnični pomoči. Končni smoter vseh teh integracij je dolgoročna proizvodnja osnovnih surovin za aluminijsko industrijo ob čimnižjih proizvodnih stroških.

SJ



Motiv iz Irske: v ospredju teče reka Schamon

nami. V nekaj sekundah se prebijemo skozi oblake in že smo nad njimi. Na vse sem pozabil. Samo gledam in gledam. Vse je tako novo in prekrasno, da je nemogoče opisati. Oblaki, obsijani od sonca, a tu in tam se skozi »odprtino« v njih pojavi zemlja, globoko pod nami.

Ne dvigamo se več. Napetost v ušesih je popustila. Nenadoma se avion obrne v desno. Zagledam strašno, neskončno brezno. Zdi se mi, kot da poševo drsimo v njega. Sledi obrat v levo. Tokrat se v trenutku vse obrne in zagledam takšno strmino, da mi je kar tesno pri srcu. Vse traja le nekaj sekund, potem se avion izravna in spet vidim horizont.

Nepopisno lepo je. Kaj takšnega si nisem mogel zamišljati. Glas iz zvočnika me zdrami: »Dragi potniki. Vozimo se na višini 12000 m. Čez tri ure bomo pristali v Shannonu na Irskem. Prosim, bodite pozorni na navodila v primeru prisilnega izkrcavanja, do česar pa, upam, ne bo prišlo.«

Nek nelagoden občutek me obdaja. Kot v sanjah poslušam razlago in opazujem prikaz oblačne nja rešilnega pasu. Pogledam skozi okno. »Kaj mi bo le koristil rešilni pas, če zgrmimo s te višine. Najbrž bi nas z žlicami strgali skupaj, si mislim. No, maska v primeru pomanjkanja kisika — to že.

Odprem si varnostni pas in se udobno namestim. Vožnja je izredno prijetna. Vozila, ki bi tako lepo

in mirno teklo, menda res ni. Sediš domala tako, kot bi sedel doma pri mizi; nič tresenja ali drhtenja.

Zdi se mi, da lezemo po polžeju. Vse pod nami izginja zelo počasi. Občutek imam, kot da lebdimo v zraku.

Potekla je že ena ura. Stewardese nam postrežejo s kosilom: pečena, krompir, solata, maslo, marmelada, pecivo, kruh in pivo. Kar precej za napisati, a manj za jesti. Vseeno je dovolj, da si potešimo glad in žejo.

Opazujem stewardese med poletom. So prijetna in simpatična dekleta, a ne kakšne lepoticice. Tiste najlepše so menda res samo za reklamo. To je potrebno še kaj več kot samo lepota.

Zopet »visim« na oknu. Čas beži. Preleteli smo London, a nič ne vidimo, razen oblakov. Čez nekaj časa se končno le pojavi »odprtina« v njih. Zelo globoko pod nami opazim nekakšne majhne pravokotnike. Verjetno so polja. Tudi vreme je tu lepše, ker le tu in tam plava kak oblček.

Naša »gospodinja« se spet oglasi. Pripašemo se in že drsimo enakomerno navzdol. Občutek pri spustu je prav takšen kot pri dviganju. Ze zdrsnemo po stezi in se zaustavimo.

Smo v Shannonu na Irskem. Prvi del poti je potekel srečno. Čaka nas še glavno: pot čez Atlantik — na ameriško celino.

C. O.

### O ENAKOPRAVNOSTI

Ne manifestiraj ženske enakopravnosti s tem, da dirjaš pred kolegico skozi vrata. Ne bodi pa, nasprotno, prevelik kavalir, da ne bi trpelo tvoje delo. Lepo je, če pomagaš kolegici iz plašča, če pa delaš s petimi tovarišicami, nisi dolžan, da bi jih vsak dan slačil in oblačil. Enako velja za odpiranje vrat; kam pa prideš, če boš nenehno skakal in odpiral vrata! Vsako žensko bitje ima pravico, da so kolegi dostojni do nje; to pa ne pomeni, da ji morajo dvoriti. Večkrat prav tiste tovarišice, ki se z enakopravnostjo v poklicu trkajo na prsi, zahtevajo, da z njimi ravnamo kot s filmskimi zvezdami ali nebogljenimi samičkami. Najbolje »vozi« tista tovarišica, ki dokaže enakopravnost z delom.

## Obiskali smo AERO

# Prihodnjič-boljša udeležba!

Društvo inženirjev in tehnikov Kidričevo je v okviru društvenega programa organiziralo 29. avgusta strokovno ekskurzijo v znano celjsko tovarno AERO. Kljub skrbnim pripravam se je ekskurzije udeležilo le dvajset članov, kar za tako močno društvo ne more biti zadovoljivo.

V soboto zjutraj, 29. avgusta, smo krenili z avtobusom iz Ptuja proti Kidričevemu, kjer smo vkrcali še drugi del naše ekspedicije in nato krenili čez Pragersko in Slov. Bistrico proti Celju.

V začetku je bilo potovanje precej dolgočasno, toda kmalu so nekateri najbolj zabavni potniki poskrbeli za prijetno razpoloženje. Nekaj po osmi uri smo dopotovali v Celje in se po krajšem sprehodu po mestu napotili v tovarno. Tam so nas že pričakovali predstavniki tovarne. V krajšem razgovoru smo zvedeli za nekatere osnovne podatke o tovarni, nato pa si pod strokovnim vodstvom ogledali posamezne obrate.

Proizvodni program je dokaj obširen. Med drugim izdelujejo različne barve, pisarniški material, karbon in indigo papir, matrice, razne folije, kopirni papir, lepilni papir in še razne druge proizvode v manjših serijah. Med ogledom obratov smo se zanimali za proizvodni proces, osebne dohodke, delovni čas in za organizacijo podjetja. Predstavniki tovarne in delavci so nam na zastavljena vprašanja odgovarjali z zadovoljstvom, tako da smo si ob koncu ogleda obratov že lahko ustvarili mnenje o tej precej znani tovarni.

Preden smo zapustili podjetje, so nas predstavniki Aera povabili na krajši razgovor v upravne prostore, kjer so nas tudi pogostili. Naše presenečenje je bilo precejšnje, saj take pozornosti nismo pričakovali. Med sproščenim razgovorom smo zvedeli še za nekatere podrobnosti o razvoju podjetja. Tovarna se je razvila iz manjše predvojne delavnice. Po osvoboditvi so zgradili precej novih obratov, vendar imajo v načrtu še nadaljnje širjenje tovarne. Precejšnja sredstva vlagajo tudi v izobraževanje svojih delavcev in kadrov na srednjih in visokih šolah.

Nekaj po dvanajsti uri smo zapustili Aero in nadaljevali pot v Logarsko dolino. Čeprav smo bili precej utrujeni, nam dobrega razpoloženja ni manjkalo, saj smo spoznali zopet eno od večjih tovarin in si pridobili nekatere izkušnje, ki nam bodo samo v korist. Tolažili smo se tudi z mislijo, da bomo kmalu zadihali sveži planinski zrak. Takoj po prihodu v planinski dom smo obiskali slap Rinko, najbolj vneti ljubitelji planin pa so se povzpeli na Okrešelj in se zvečer dobro razpoloženi vrnili v dolino. Nedeljsko jutro je bilo zelo neprijetno, saj so se nad Okrešljem nakopičili črni oblaki in deževne kaplje so nam pre-

### ZAHVALA

Prav iskreno se zahvaljujem celotnemu kolektivu TGA Kidričevo, sindikatu in sodelavcem za sprejeti darili.

Ravno tako se zahvaljujem kolektivu in sodelavcem, ki so sodelovali na zaključni slavnosti pri Veliki Nedelji.

Se enkrat: vsem prav iskrena hvala!

Vas prisrčno pozdravlja vaš nekdanji sodelavec

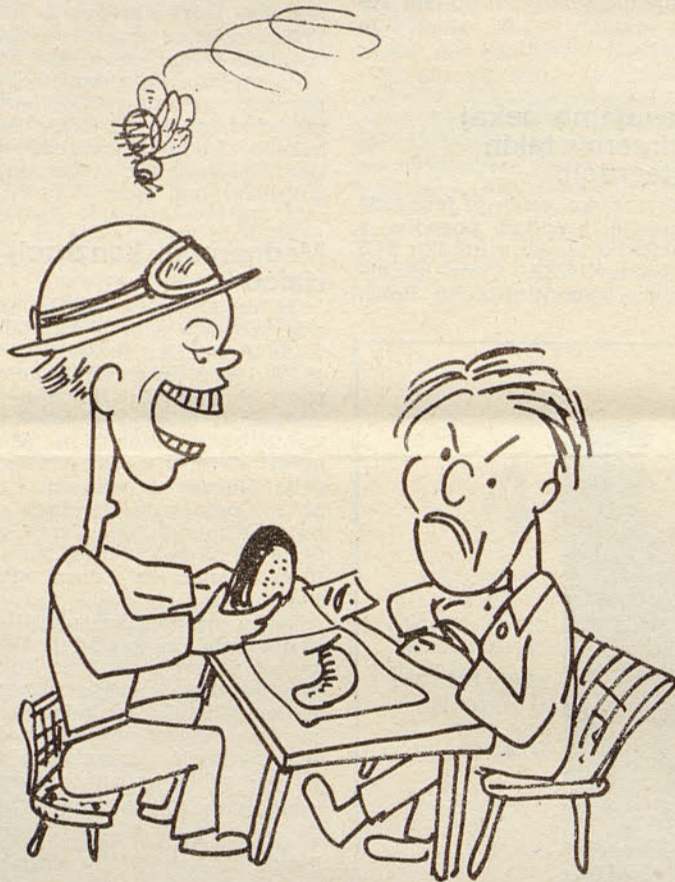
Stanko Munda

prečile, da bi se tudi drugi del ekspedicije povzpeli na Okrešelj.

Zaradi slabega vremena smo okoli dvanajste ure zapustili Logarsko dolino in se vrnili domov z željo, da bi društvo podobne ekskurzije še organiziralo, vendar ob številnejši udeležbi članov. Zavedati se namreč moramo, da take akcije zahtevajo precej sredstev in časa, zato ne moremo biti zadovoljni z odnosom, katerega imajo nekateri člani do društva in akcij, za katere so se odločili na občnem zboru.

D. S.

### V JEDILNICI



— Miha! Zdaj pa res ne rabiš čelade.

— Ti si pa dober, kaj pa, če mi muha pade na glavo — ha?

## Svetujem vam-pazite na svoj sluh!

V našem podjetju imamo nekaj delovnih mest, na katerih presega hrup 80 decibelov, kar je škodljivo za zdravje in nevarno, da poškoduje sluh delavcem na teh delovnih mestih. Škodljiv vpliv prevelikega hrupa na slušne organe je nevaren, če so delavci temu dalj časa izpostavljeni. Vendar pa tega sami pogosto niti ne opazijo, ker se temu prilagodijo zaradi počasnega in enakomernega slabšanja sluha. Okvare opazijo ponavadi šele na zdravstvenem pregledu ali tedaj, ko jim je sluh že tako opešal, da jih na to začnejo opozarjati njihovi sogovorniki. Takrat pa je za zaščito sluha na delovnem mestu mogoče storiti že zelo malo.

V tem sestavku želim opozoriti na to nevarnost predvsem delavce, ki delajo na hrupnih delovnih mestih, a enostavno ne storijo za svoje zdravje prav ničesar.

Pri nas je takih delovnih mest precej — kotlarna, kompresorske postaje, vodarna, strojno vzdrževanje, občasno je verjetno tudi na drugih delovnih mestih večji hrup, vendar pa traja krajši čas.

Za zaščito sluha poznamo več pripomočkov. To so razne vrste naušnikov, gumijevi čepi in navadne vate, premazane z voskom ali vazelinom, v največjem času pa čepi iz šved-

ske vate. Vsi pripomočki dajejo bolj ali manj dobre rezultate, vendar pa imajo razen švedske vate — tudi določene pomanjkljivosti.

Gumijasti in polietilenski so nepraktični, ker jih je potrebno čistiti, česar pa uporabniki niso prakticirali in tako je prišlo do onesnaženja sluhovoda, obenem pa se zaradi trdote in pritiska na stene sluhovoda sčasoma pričnejo bolečine in vnetja.

Podobno nevšečnost lahko povzroči tudi navadna vata, po daljšem času pa povzroči srbenje in tudi vnetja.

Zato imamo pri nas že dalj

## KOZERIJA

MALO ZARES — MALO ZA ŠALO

# GIMNASTIKA

Da je gimnastika (telovadba) zelo koristna ljudem, o tem dandanes veliko pišemo in govorimo. Poznamo pa več vrst gimnastike. Zjutraj bi jo naj gojili zato, da bi po spanju razgibali omrtvele ude in da bi začela kri cirkulirati enakomerno po vsem telesu. Mišičevje lahko utrjujemo pri težjem fizičnem delu ali pri raznih športnih dejavnostih — po šihitu. (Zato menda prevladuje tudi pri nas mnenje, češ fizični delavci imajo to prednost, da se jim po šihitu ni treba ukvarjati še s športom, imajo zaradi tega lahko nekaj manjše osebne dohodke, kot bi jih sicer zaslužili!)

Noseče žene naj bi zadnje tedne delale pridno za to predvideno gimnastiko, da bi jim pri rajži v Rim bilo lažje.

In še so prednosti, katere bi lahko naštevali in katere si človek pridobi z gimnastiko.

Zadnja leta pa spoznavamo tudi gimnastiko neke druge vrste; ta pa ni zmerom koristna, niti za posameznika, niti za skupnost. To telovadbo namreč lahko zasledimo na raznih sejah svetov delavskega samo-

upravljanja. Kakšna pa je bila na sindikalnih sestankih, posebno še množičnih, pa je že šlo v pozabo, saj jih že tako dolgo ni bilo. Pri telovadbi te vrste prideta namreč v poštev v glavnem samo dva uda telesa: roka za dviganje in glava za kimanje. No, včasih tudi komolec, če kateri preveč zakima ali pa je že začel vleči dreto.

Da pa ne bo krivice, moramo priznati, da niso tam vsi enaki in da so tudi taki, ki si že pred sejo dobro zmasirajo možgane in potem z njimi znajo tudi dobro telovaditi. Imamo pa še take, katerim je najbolj pri srcu telovadba z jezikom; no, in res se jim včasih posreči, da v borbi za lastne koristi priborijo tudi kaj za širši krog. Toda, če je ta novejša metoda gimnastike zmiraj koristna, naj ostane odprto vprašanje.

Pa kaj bi: dandanes se tudi trudimo, da bi bilo vse delo kar najbolj mehanično. Zakaj pa potem tudi seje samoupravljalcev in slučajni sindikalni sestanki ne bi bili opravljeni kakor najbolj mehansko?

(vec)

## Človeško srce na atomski pogon

Skupina francoskih znanstvenikov je pod vodstvom zdravnika Armanda Piwnice prvič vsadila v človeško telo motorček za atomski pogon srca. S štiriurno operacijo so zdravniki vsadili pacientki droban aparat, katerega poganja krogljica radioaktivnega izotopa plutonija 238. Operacijo so opravili v pariški bolnišnici Broussais, kjer so že uspešno presadili nekaj človeških src. Motorčke, kakršne uporabljajo že 18 let, poganja-

jo električne baterije in jih je treba približno vsako poldrugeto obnoviti z operacijo, ker se v tem času baterija izrabí. Po mnenju francoskih zdravnikov bo treba motorček na atomski pogon zamenjati šele čez 10 let. Doslej so takšne aparate vsadili psom v ZDA, Veliki Britaniji in Franciji. Dve francoski poskusni živali živita že eno leto s tem aparatom.

### ZAHVALA

Podpisani Janez Sekol se iskreno zahvaljujem za spominsko darilo, katerega sem sprejel od tovarniškega sindikata. Obenem se zahvaljujem tovarniški straži za darilo, katerega sem sprejel z veseljem. Celotnemu kolektivu želim obilo uspeha pri proizvodnji.

### ZAHVALA

Najlepše se zahvaljujem tovarniškemu sindikatu, ki mi je omogočil zdravljenje v Zdravilišču Laško, in organom upravljanja, kateri so odobrili namenska sredstva.

Štefka Letonja  
DE Energetika

### OTOŽNI MONOLOG



... tako me je udarilo, da so vse zvezde izpod nohta poletele.

Oh, da sem vedel, da se iztegnem takrat, ko bi moral dati soglasje za nabavo osebnih zaščitnih sredstev!

(Ukradena karikatura)

Kik